

MAGYAR DR~~Ö~~GFIGYELŐ

drogkutató
intézet

2022 JÚNIUS
II. évfolyam, 6. szám

Magyar Drogfigyelő

A Drogkutató Intézet szakmai, tudományos folyóirata

Szerkesztőség

Szerkesztőbizottság:

Dr. Bellavics Mária Zsóka

Dr. Christián László

Dési Ádám

Dr. Farkas Johanna

Dr. Fórizs Éva

Gubucz-Pálfalvi Sejla

Humli Viktória

Dr. Kovács István

Dr. Mátyás Szabolcs

Dr. Németh Zsolt

Raffai Gellért

Dr. Sivadó Máté

Főszerkesztő:

Dr. Molnár István Jenő

Olvasószerkesztő:

Pogácsás Nóra

Tóth Enikő

Szerkesztőségi munkatársak:

Baráth Noémi Emőke

Kiadó:

Drogkutató Intézet

1137 Budapest, Radnóti utca 25. II. emelet 2/A

Felelős kiadó:

Pongrácz Bálint László ügyvezető

ISSN

ISSN 2786-0906

A szerkesztőség elsősorban olyan kéziratokat vár közlésre, amelyek a pszichoaktív anyagok - elsősorban kábítószeres - kémiai, biológiai tulajdonságainak vizsgálatával, a szerhasználat orvos- és egészségtudományi, rendészeti, kriminológiai, szociológiai, jogi természetű elemzésével, értékelésével foglalkoznak. A szerkesztőség tudományos szakértő bevonásával a beérkezett kéziratot szakmai szempontból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására. A folyóiratban megjelenő publikációk nem a kiadó, illetve nem a szerkesztőség, hanem a szerzők saját, tudományos szabadságán alapuló álláspontját képviselik. Az el nem fogadott kéziratokat a szerkesztőség nem tárolja, azok mindegyike törlésre kerül. A szerkesztőség a folyóiratban másodközlést nem vállal.

TARTALOM

Interjú

DIÓSZEGI JUDIT

Hogyan lehet megelőző értékű a sport?

Havi aktuális

MOLNÁR ISTVÁN JENŐ

Sport, mint drogprevenációs eszköz

Drogmonitor

ERDŐS ÁKOS

Betekintés a kriminálpolitikai ornitológiába: héják, baglyok vagy galambok?

Ajánló

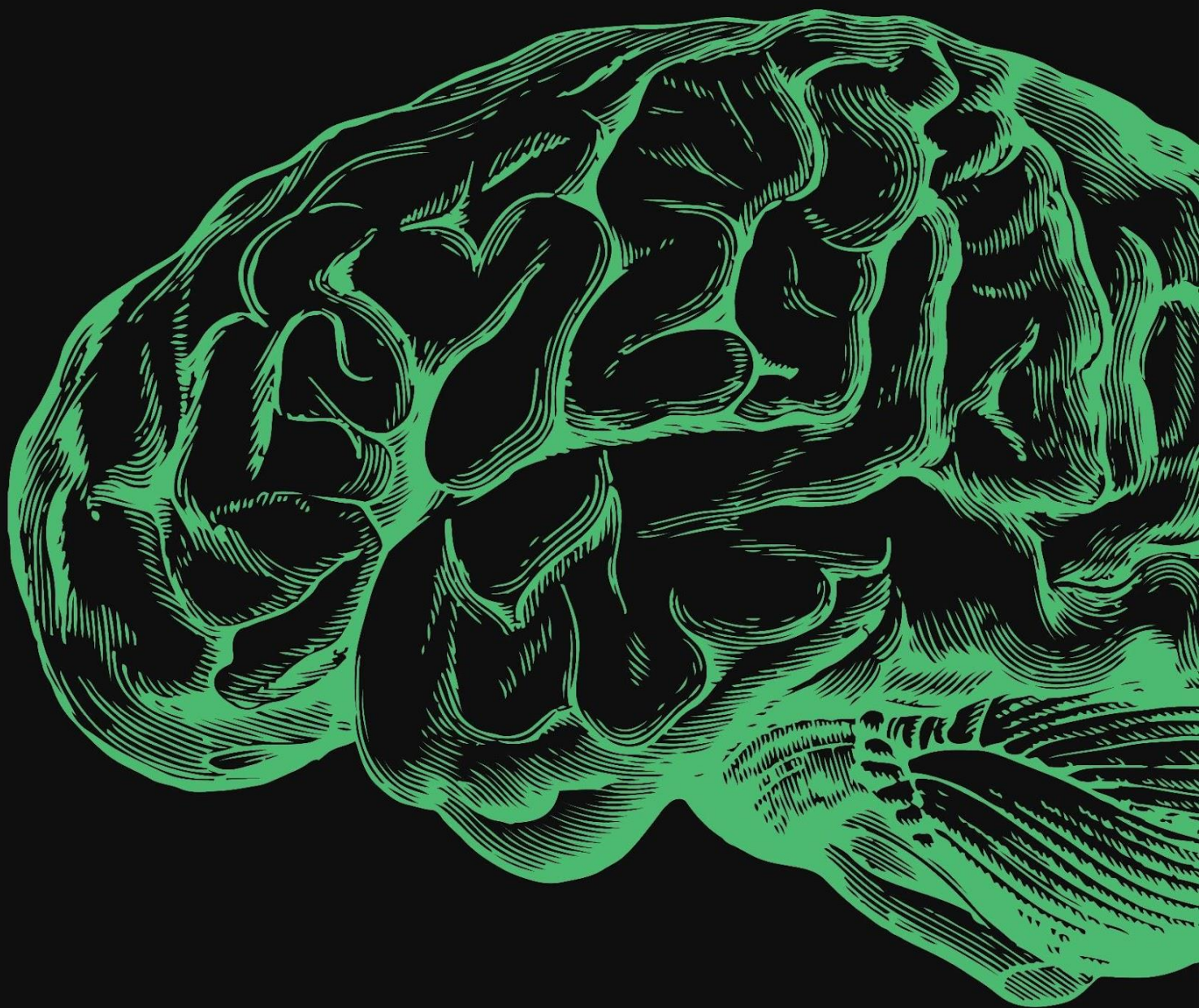
TÓTH ENIKŐ

Szer/tár kiállítás – a prevenció, ami rólad szól

Recenziók

HUMLI VIKTÓRIA

EMCDDA recenzió - Iskolák és drogok: egészségügyi és társadalmi válaszok

INTERJÚ

drogkutató
intézet

HOGYAN LEHET MEGELŐZŐ ÉRTÉKŰ A SPORT?

DIÓSZEGI JUDIT

Pedagógus, bűnmegelőzési szakember, addiktológiai konzultáns

E havi interjú rovatunkban Diószegi Juditot kérdeztük a sport és a drogprevenció kapcsolatáról, aki már 24 éve dolgozik ezen a területen. 2006-ban addiktológiai konzultáns végzettséget szerzett, valamint nyitottságának köszönhetően sok programot ismert meg ezidő alatt. Tapasztalatai szerint minden program sikerének egyik letéteményese az emberi tényező. Véleménye szerint a prevenció rendszerben értelmezhető, ami akár játékokon keresztül, akár saját élmények általi tanulással érhető el. Ezen foglalkozások által kiderül, hogy hol vannak a gyerekek határai, kipróbálhatják a nemet mondás képességét. Kideríthetik, hogy mi az, ami szolgálja és mi az, ami rombolja őket. Maga a jó közösség pedig megtartó erejűvé válhat. Interjúnkban arra keressük a választ, hogy hogyan válhat segítséggé a drogmegelőzésben a sport?

Véleményed szerint mi napjaink drogprevenciós munkájának kulcsa?

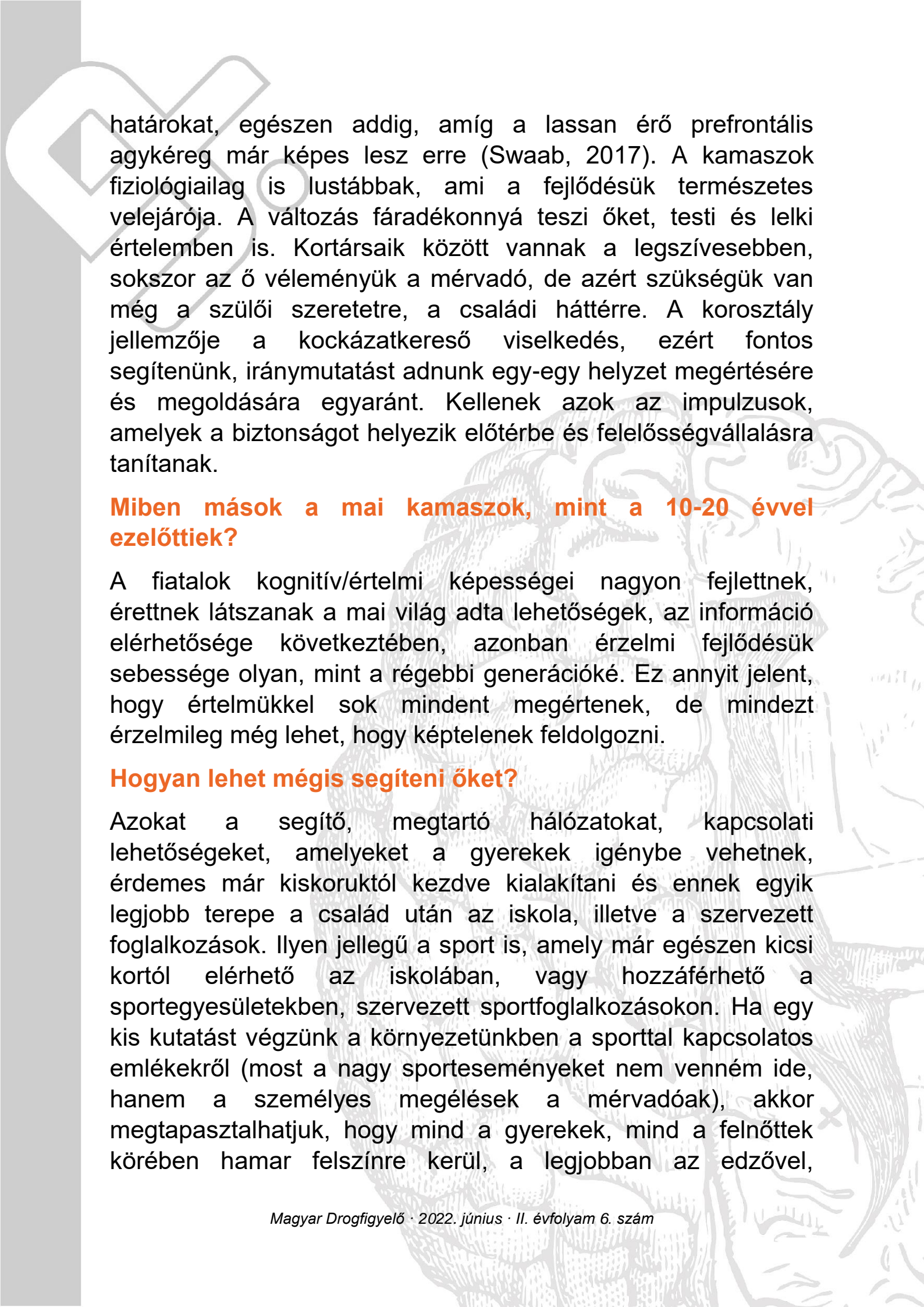
A XXI. század új kihívásai mellett nem lehet csupán a régi, múlt században működő vagy „használt” eszközökkel hatékony és megnyugtató eredményeket elérni, reagálnunk kell az új kihívásokra, a generációs változások okozta szemléletváltozásokra és az online tér egyre növekvő veszélyeire. A megelőzésben dolgozóknak ott kell lenniük az emberek között, a terepen, vagy online elérhető közelségben. A

közösségek építése, a szakmabeli és szakmaközi hálózatok fejlesztése, a hatékony kommunikációs lehetőségek kiaknázása vezethet eredményre. Fontos, hogy a szereplők a helyi problémákat helyben, hálózatba szerveződve, összehangoltan oldják meg, és a hozott intézkedések egymást erősítsék. Ebben az állami és civil szervezetek is kiemelkedő szerepet játszanak.

Az egyik legfontosabb területe a mindennapi életünknek kapcsolataink minősége. Általánosságban kijelenthető, hogy emberi létünk mozgatórugója a többiekkel kialakított kapcsolat, interakció. Lényeges a szüleinkkel, családjainkkal kialakított kapcsolat, fontosak a barátok, az ismerősök. A szerhasználathoz is kapcsolódik ez, meglátásom szerint a kipróbálás után azok választják újra és újra a szerhasználatot, akiknél valamilyen hiány keletkezik. Ezek többsége a biztonságosan kötődő kapcsolatok hiányához vagy sérültségéhez fűződhet, a visszajelzések minőségéhez, vagy hiányához, az önreflexiós képesség problémáihoz és a megküzdési képesség zavaraihoz. Persze a paletta ennél sokkal színesebb, de valahol mindennek az eredője ezekből fakadhat.

Az első szerhasználat jellemzően kamaszkorban történik. Mi lehet ennek az oka?

Kamaszkorban számolnunk kell hormonális és idegrendszeri okokkal is. Egyrészt a serdülőkorral termelődni kezdő hormonok összjátékaként a kamaszok türelmet próbáló viselkedésváltozásokon esnek át, szembehelyezkednek a családdal, új tapasztalatokat keresnek, minden félelemérzet nélkül vállalnak kockázatokat, impulzívan kezdenek el viselkedni. Csak a nagyon rövid távú következményeket tartják szem előtt, és kockázatos döntéseik meghozatalakor teljesen érzéketlenek a büntetésre. Ennek még nem teljesen érett idegrendszerük (prefrontális agykéreg) az oka. A szülők „dolga”, hogy átvállalják ennek a még fejletlen agyterületnek a feladatát, betartassák velük az erkölcsi kereteket, a társadalom által elvárt

határokat, egészen addig, amíg a lassan érő prefrontális agykéreg már képes lesz erre (Swaab, 2017). A kamaszok fiziológiailag is lustábbak, ami a fejlődésük természetes velejárója. A változás fáradékonnyá teszi őket, testi és lelki értelemben is. Kortársaik között vannak a legszívesebben, sokszor az ő véleményük a mérvadó, de azért szükségük van még a szülői szeretetre, a családi háttérre. A korosztály jellemzője a kockázatkereső viselkedés, ezért fontos segítenünk, iránymutatást adnunk egy-egy helyzet megértésére és megoldására egyaránt. Kellenek azok az impulzusok, amelyek a biztonságot helyezik előtérbe és felelősségvállalásra tanítanak.

Miben mások a mai kamaszok, mint a 10-20 évvel ezelőttiek?

A fiatalok kognitív/értelmi képességei nagyon fejlettnek, érettnek látszanak a mai világ adta lehetőségek, az információ elérhetősége következtében, azonban érzelmi fejlődésük sebessége olyan, mint a régebbi generációké. Ez annyit jelent, hogy értelmükkel sok mindent megértenek, de mindezt érzelmileg még lehet, hogy képtelenek feldolgozni.

Hogyan lehet mégis segíteni őket?

Azokat a segítő, megtartó hálózatokat, kapcsolati lehetőségeket, amelyeket a gyerekek igénybe vehetnek, érdemes már kiskoruktól kezdve kialakítani és ennek egyik legjobb terepe a család után az iskola, illetve a szervezett foglalkozások. Ilyen jellegű a sport is, amely már egészen kicsi kortól elérhető az iskolában, vagy hozzáférhető a sportegyesületekben, szervezett sportfoglalkozásokon. Ha egy kis kutatást végzünk a környezetünkben a sporttal kapcsolatos emlékekről (most a nagy sporteseményeket nem venném ide, hanem a személyes megélések a mérvadóak), akkor megtapasztalhatjuk, hogy mind a gyerekek, mind a felnőttek körében hamar felszínre kerül, a legjobban az edzővel,

sporttársakkal megélt élményeikre, érzéseikre emlékeznek legelőször, vagy adott esetben ez kerül elő témaként, például:

- „Nem szeretnék edzésre menni, mert nem figyel rám az edző...”
- „... néni olyan aranyos, kár, hogy nincs több edzés.”
- „Ma 10 körrel többet futottam, mint egy hónapja és ez nagyon büszkévé tesz.”

Fentiek miatt egy nagyon erős, megtartó energiát képviselhetnek a sporttal kapcsolatos foglalkozások (s természetesen minden más, kreatív, élményalapú, emberközelű egyéb foglalkozás is), melyet felismerve a Testnevelési Egyetem Pedagógia és Módszertani Tanszékének együttműködésével 2017. második félévében a „Bűnmegelőzés helye és szerepe a sportfoglalkozásokon” címmel kötelezően választható tantárgy került meghirdetésre nappali és levelező tagozatos hallgatók számára.

Ebben az első évben nappali tagozaton két időpontban 16-16 fő vehette fel a tantárgyat, levelező tagozaton pedig 1 kurzust tartottunk dr. Molnár István Jenővel, akkori kollégámmal és szerzőtársammal.

A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia akkor hatályos 8.2.2. A pontja megfogalmazta, hogy a gyermek- és fiatalkorúak hasznos szabadidő-eltöltésének segítése érdekében erősíteni kell a sport és a bűnmegelőzés kapcsolatát. A testnevelő tanárok és edzők példaképként szolgálnak a fiatalok számára és a mozgás, a sport segítségével képesek azokat a szociális kompetenciákat fejleszteni, attitűdváltozásokat elérni, amelyek a bűnmegelőzésben is fontosak (szabálykövetés, csapatmunkában történő hasznos részvétel, agresszió-levezetés, erőszakmentes konfliktusmegoldás, tisztelet, elismerés, veszíteni tudás, öröm). Ennek a célnak az elérése

érdekében került összeállításra a tantárgy tematikája, az összesen 14 modul felölelő tantárgy keretein belül.

A hallgatói visszajelzések alapján a résztvevők sokat tanultak önmagukról és a bűnmegelőzés céljairól is a foglalkozások ideje alatt. Úgy érezték, hogy hasznosan töltötték el az idejüket, valóban tanultak az oktatóktól és a hallottakat, tapasztaltakat a jövőben is tudják hasznosítani tanári, edzői pályájuk során. Elmondásuk alapján a képzés olyan gyakorlati tudást ad, amit azonnal használni tudnak a résztvevők, be tudják illeszteni a saját eszköztárukba, hatékonyabbá téve azt.

A Testnevelési Egyetem hallgatóival történt első találkozásaink, valamint az első közös év tapasztalatait gyűjtöttük össze aztán a tanév végén, és jegyzetet is készítettünk a kurzushoz, ami a következő tematikán halad végig:

- Miért fontos a sport eszköztárának bűnmegelőzési szempontú alkalmazása, miért a testnevelési órák és edzések kerültek kiemelésre a többi foglalkozás közül?
- Mi jellemzi a mai fiatalokat? Az eredményes és hatékony munkához ismerni kell őket, a szokásaikat, a viselkedésük hátterében meghúzódó okokat. Nekünk felnőtteknek kell azonosítanunk a generációk közötti távolság okait, s nekünk kell megtalálni azt, hogyan léphetünk át ezen az akadályon.
- Mi a bűnmegelőzés? Milyen eszköztárral rendelkezik, milyen lehetőségekkel élhetünk?
- A jegyzet ezt követő fejezete foglalkozik konkrétan a sportfoglalkozásokkal, az ott alkalmazható módszerekkel, módszertannal.
- A módszerek megfelelő alkalmazása természetesen lehetetlen megfelelő kommunikáció nélkül, így a kommunikációs eszközök repertoárjáról is olvasható egy áttekintés, a kommunikációban létrejövő zavarokról, szerepekről, illetve a visszajelzések fontosságáról is szó esik, szakirodalom bemutatásával.

- Fontos tájékozódni a legjellemzőbb bűncselekményekről is, amelyek minden esetben a sporttal kapcsolatos oldalukról megközelítve kerülnek bemutatásra.
- Tekintettel arra, hogy az érintett témakör strukturált állami működést igényel, szükséges röviden érinteni és az olvasó elé tárni a jelzőrendszer működését is, amelynek minden pedagógus tagja.
- Végül olvasható egy-egy óravázlat, amely mintaként szolgálhat a későbbi munka során.
- Szakirodalmi ajánló is helyet kapott a jegyzet végén.

Mindez kifejezetten profi sportolókat edző szakemberek számára készült?

Amikor a jegyzetben sportra gondolunk, nem az élsportolókat, de még csak nem is a professzionális szintű sportolókat képzeljük magunk elé, hanem elsősorban azokat a fiatalokat és gyerekeket, akik tanítási keretek között vagy éppen szabadidejükben azért sportolnak, mert szeretnek mozogni, és a sport által a közösség részévé válnak, tartoznak valahova, és mert élvezik a játékot, azt a „munkát”, amit végeznek. Hadd idézzem kollégám sorait, amely a jegyzetben megtalálható és tökéletesen kifejezi elméletünk esszenciáját:

Ha pedig élvezünk valamit, akkor repül az idő, és észrevétlenül, erőlködés nélkül fejlődünk. Ezt tudjuk kihasználni a sport révén. Ez a kulcs. Úgy tudunk akár testnevelési órán, akár egy délutáni edzésen értéket közvetíteni, erkölcsi útravalót adni, az életre felkészíteni, hogy a gyerek, a fiatal nem érzi azt a felnőttől érkező, automatikusan elutasítandó intelemnek. **A sport ugyanis bűnmegelőzési elemek nélkül is képes bűnmegelőzési célokat szolgálni. Szabálykövetésre, kitartásra, együttműködésre, odafigyelésre, koncentrációra, részvételre, állandóságra,**

következetességre, a lemondások és a kudarcok elviselésére, alázatra, a győzelem megélésére tanít. És mindezen képességeket szinte a végtelenségig sorolhatnánk. A tényleges megelőzési technikák és elemek beemelése a sportba ennek megfelelően csak, mint az étel és a fűszer viszonya értelmezhető: **megfelelő mennyiségű sótól és borstól kiváló ételt kapunk, ha túl keveset teszünk bele, nem finom, de még fogyasztható, ha túl sokat, akkor azonban ehetetlenné válhat.** Így kell értelmezni a bűnmegelőzés és a sport kapcsolatát is. A sport önmagában kiváló eszköz, de ha „megsózzuk” egy kis bűnmegelőzéssel, még kiválóbb lehet.

Mindezekre tekintettel óriási felelősségük van a tanároknak és az edzőknek. **A testnevelő tanár, az edző példaképként, mentorként és modellként szolgálhat a fiatalok számára, és a mozgás, a sport segítségével képes azokat a szociális kompetenciákat fejleszteni, attitűdváltozásokat elérni, amelyek a prevencióban is fontosak.**

Ha egy pedagógus a fentiekkel találkozik, hogyan fogja tudni mindezt a gyakorlatban megvalósítani?

E pozíció betöltésének nélkülözhetetlen feltétele a pedagógus nyitottsága. Tisztában vagyunk azzal, hogy a tanmenetben előírtaknak, a sportszakmai céloknak meg kell felelni, de a tanárnak és az edzőnek mindig módjában áll a módszerek között válogatni. Ha a testnevelő tanár, az edző látókörében a fenti értékek fejlesztése fontos szempontként jelenik meg, akkor hétről hétre képes olyan játékokat becsempészni a foglalkozásokba, amelyek révén a közösség és az egyén is fejleszthető.

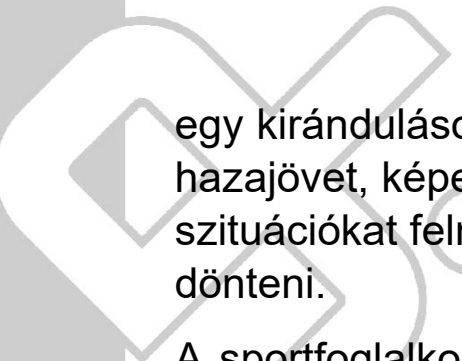
Fontos, hogy az idő előrehaladtával az órák, edzések tartásának monotonitása miatt a tanár, az edző ne felejtse el,

hogy a játék a legjobb tanítómester. Az adott osztály, csapat és az azt alkotó egyének fejlesztése is jelenjen meg fontos célként.

A testnevelési óra privilegizált helyzetben van, még akkor is, ha sokszor hallhatjuk, hogy a mai fiatalság nem szeret mozogni. A sportórákon, az edzésen lehet kúszni-mászni, a másikat megérinteni, erőt kifejteni, vigyázni a másokra, játszani. Ezt a potenciált kihasználva minden óra, minden játék élménnyé válhat. Az élmény alapú oktatás lényege, hogy nem direkt módon, frontális úton közvetít pozitív értékrendet. A látszólagos szabadság az, ami hatványozottan növeli a módszer hatékonyságát. Az élménypedagógiához hasonló sportfoglalkozás azt nyújtja a gyerekeknek, és kifejezetten a serdülőknek, amire szükségük van: rendhagyó helyzeteket, szokatlan, izgalmas kihívásokat. Lehetőséget ad arra, hogy a rájuk jellemző ingerkeresés biztonságos és szervezett körülmények között valósuljon meg. Közösségteremtő, és ezzel a csapatépítés eszközévé válhat fiatalok és felnőttek számára egyaránt. (Kispéter-Sövényházy, 2008) Minderre azonban figyelnie kell az oktatónak. Természetesen, ahogy már írtuk, a sport önmagában is rengeteg kompetenciát fejlesztő hatással bír, de igazán hatékony és eredményes akkor lehet, ha a tanár, az edző mindezeket az elemeket koncentráltan, tudatosan és tervezetten építi bele az órák anyagába.” (Diószegi – Molnár 2018).

Mi a hosszútávon megvalósítandó cél?

A képzés és a jegyzet célja, hogy rávilágítson a sport és a sporton kívüli élethelyzetek összefüggéseire, illetve ezek felhasználásával a hatékonyabb személyiségfejlesztés lehetőségeire. Ennek alapja az egyén és az egyének alkotta közösség. Ha tehát a tanár energiát fektet az egyén fejlesztésébe, valamint az osztály, a csapat egységének, kohéziójának, összetartásának növelésébe, segítette a megelőzést/bűnmegelőzést, hiszen ezeket a magatartásokat várjuk el a fiataloktól a pályán kívül is. Figyeljenek egymásra

egy kiránduláson, ne hagyják ott a másikat az utcán egy buliból hazajövet, képesek legyenek közösen gondolkodni, a veszélyes szituációkat felmérni, szükség esetén nemet mondani, helyesen dönteni.

A sportfoglalkozások továbbá alkalmasak arra is, hogy konkrét egyéni fejlesztési tervek valósulhassanak meg. Adott idő alatt fejlődhet a kitartás, olyan eredmények születhetnek, amik konkrétan mérhetőek. Például gyorsabban futhatnak le a diákok egy adott távot, vagy megtanulnak kötélre mászni. Számtalan lehetőség kínálkozik és ha az edző/pedagógus segítően áll a gyerekek mellett, akkor a motivációjukat is tudja erősíteni, hiszen látják, hogy adott idő alatt, egy megtervezett edzéssel képesek erősebbek, gyorsabbak, ügyesebbek lenni, s ezáltal lehet más irányokba is terelgetni őket, az élet más területein is tudatosabban tűzhetnek ki célokat, érhetnek el eredményeket – főként, ha a foglalkozások alatt ez a kommunikáció szintjén is megjelenik. S akár beszélgethetünk velük arról is, hogyan veszíthető el bizonyos szerekek által a motiváció.

Mit tehetnek még a szakemberek?

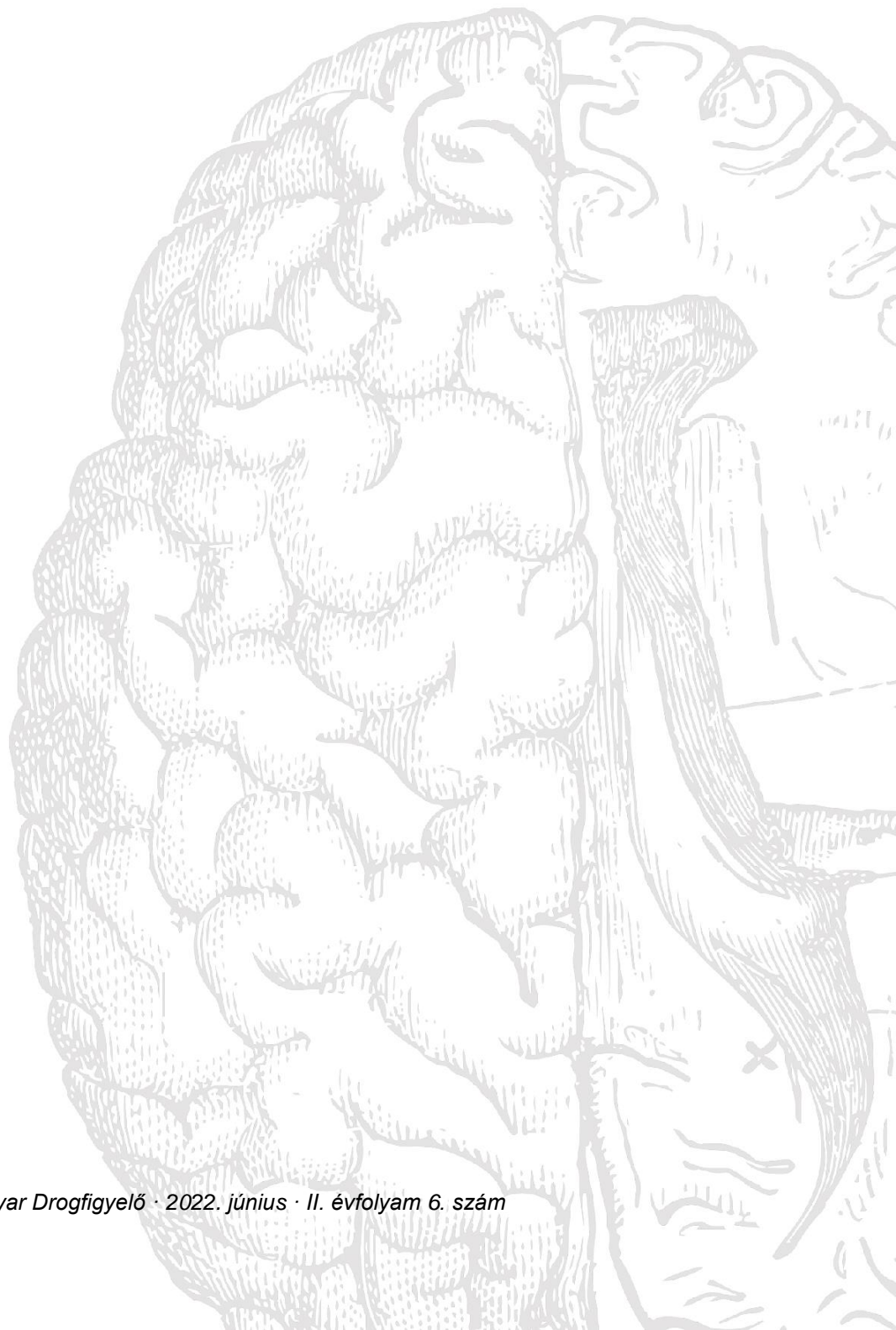
Rengeteg lehetőség adódik arra, hogy a szárnyunk alá vett diákoknak megmutassuk, fontosak és értékesek, segítsünk nekik abban, hogy önértékelésük pozitívabb legyen, önismeretük fejlődjön, bátrabbakká váljanak. Ehhez elengedhetetlen, hogy néha a személyük felől is érdeklődjünk, meghallgassuk őket barátságos módon. S történeteikre emlékezzünk, és alkalomadtán rákérdezzünk, hogyan alakultak az általuk meséltek. Evidens és hétköznapi dolognak tűnik ez a pár mondat leírva, de gondoljunk vissza: hány alkalommal éltük meg ezt az élményt? Illetve, ha megéltük, hogyan emlékszünk vissza ezekre a tanárainkra? Személyes tapasztalatom az, hogy azok a pedagógusok, akik így viselkedtek velünk, a mai napig névvel arccal élnek a szívünkben, és talán olyan úton indítottak el bennünket, aminek a mai sikereinket köszönhetjük.

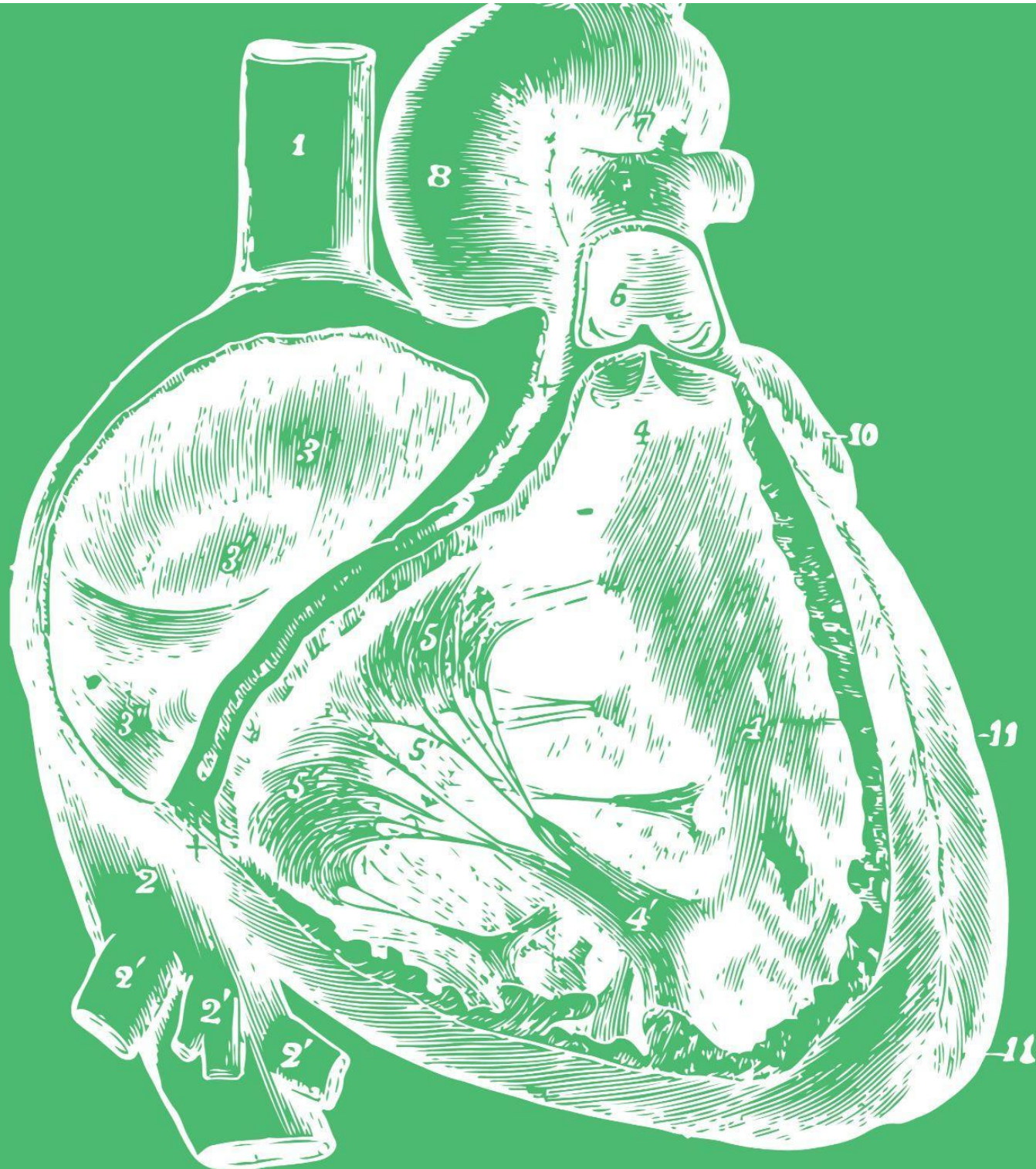
Forrás

Swaab, D. (2017). Az agyunk mi vagyunk, Libri Könyvkiadó, Budapest.

Diószegi, J., & Molnár I. J. (2018), Sport, közösség, bűnmegelőzés. (URL: <https://mek.oszk.hu/19200/19280/>)

Kispéter A. & Sövényházy E. (2008). Élménypedagógia, Bába Kiadó, Szeged, 9–10. o.

HAVI AKTUÁLIS

drogkutató
intézet

SPORT, MINT DROGPREVENCIÓS ESZKÖZ

MOLNÁR ISTVÁN JENŐ

Mens sana in corpore sano! – tartja a közmondás, amely közel 2000 éve képezi fundamentumát a sportot népszerűsítő kampányoknak. Az ép test, ugyanakkor nem eredményez automatikusan ép és egészséges lelket, ezt ma már tudjuk az Instagram és a TikTok korszakában. Épp ezért jelen írásban nem is az ép test kerül a fókuszba, hanem az ép test eléréséhez vezető folyamat, azaz a sportolás és az általa kínált lehetőségek. A sport ugyanis az egyént fejleszti, méghozzá olyan individuummá, a társadalom olyan tagjává, aki képes a kitartásra, a nemet mondásra, a szabályok elfogadására, valamint a társakkal történő együttműködésre, ily módon a közösség normáinak internalizálására is (Diószegi-Molnár, 2018:5).

A sport, mint a szabadidő hasznos eltöltésének módja éppen ezért kiváló eszköze lehet az általános-, valamint a kábítószerprevenciós törekvéseknek egyaránt.

A sport, mint szocializációs közeg

Ha a sport kialakulására vonatkozó sporttörténeti elméleteket vizsgáljuk, akkor az energia-felesleg, valamint a játékelmélet mellett leggyakrabban az ún. **spirituális-szagrális magyarázattal** találkozhatunk (Erdősi, 2009). Utóbbi jól szemlélteti, hogy a sport a kezdetektől fogva többet jelentett az ember számára, mint egyszerű játék, versengés, fizikai igény, mindig közösségépítő, közösségformáló szerepe volt, még akkor is, ha a mozgás fő mozgatórugója adott esetben egyfajta

istenek előtti tiszteletnyilvánítás volt. A másokkal történő közös sportolás, az együttlét, a győzelmek és vereségek együttes megélése, az egyéni teljesítmény fejlődésének megtapasztalása, a csoporthoz tartozás élménye tehát önmagában is szocializációs térként értelmezhető.

Igaz ez az állítás annak okán is, hogy a sport a szabadidő szerves része. Kérdés, hogy mit jelent a XX. és a XXI. század embere számára a szabadon felhasználható idő. A szabadidő alatt általánosságban a társadalmilag kötött időn (például munkavégzés) és a testi (fiziológiai) szükségletek kielégítésén túl fennmaradó szabad felhasználású időt értjük (Révész et al, 2015:14). Látható, hogy ez egyfajta negatív, ún. visszamaradt idő megközelítés, ennek ellenére is a **posztmodern társadalomban a szabadidő** (miképp a premodernben a család, a modernben az iskola) **felzárkózik a szocializációs közegek sorába**, különlegesen megnövelve annak befolyásoló hatását (URL1).

Mindez azért lehetséges, mert mára a sport megannyi alrendszerhez kapcsolódik. A legismertebb összefüggés az egészséggel kapcsolatos, hiszen számtalan tanulmány szerzője értekezik arról, hogy a sport révén egészségesebb élet élhető, jobb lesz a vérnyomás, pozitívan alakulnak a csontplaszticitási mutatók, nő a kapillárisok száma, így a vérellátottság is, nagyobb tüdőkapacitásra tehetünk szert etc. A pszichológiával kapcsolatos előnyei is ismertek, több helyütt is olvashatunk arról, hogy mennyire pozitívan hat a depresszióra és a stresszre, feszültséglevezetésre. A gazdasággal való kapcsolata napjainkban megkérdőjelezhetetlen, de a politikai alrendszerhez történő kapcsolódása is.

És ma már egyre kevésbé kérdéses, hogy összeköthető a neveléssel, így módon a szocializációval is, amelynek eredményeképp létrejön a **sportszocializáció**. A sportszocializáció kétirányú folyamat: egyrészt jelenti azt a folyamatot, amely az egyént a sport sajátos világába irányítja,

másrészről pedig magába foglalja azt a hatást, amelyet a sport az egyénre gyakorol. E cikkben utóbbi válik relevánssá, a kérdés ugyanis az, hogy miért lehet prevenciós intervencióként tekinteni a sportolásra.

A válasz viszonylag egyszerű: a sportolás során „olyan készségeket, képességeket, értékeket, szabályokat tanulhatunk, amelyeket az élet más területein (például a tanulásban, munkában, családdal történő együttlétkor) hasznosítani tudunk (ezzel foglalkozunk a következő alfejezetben). A sport nemcsak egy hatékony és fontos eszköz a fizikai és motorikus képességek fejlesztésére, hanem mint rekreációs, szabadidős tevékenység jótékony hatással bír a társas kapcsolatokra is, hatékony eszköznek bizonyul az új környezethez való adaptáció során” (URL2).

Fontos kiemelni és nevesíteni két további pedagógiai aspektust, melyek a sport eszköztárában fellelhetőek: az egyik a játékosság, amely sok más órának, foglalkozásnak azok természeténél fogva, vagy csak a szokásjog alapján nem eleme. A játék ugyanakkor a legjobb tanítóeszköz, melyen keresztül a résztvevő új szerepeket tanulván, új típusú konfliktushelyzetekhez kell, hogy alkalmazkodjon. A sportban szükség van alkalmazkodásra, hiszen a szabályok betartása nélkül nincs lehetőség a csapatmunkára. A normákhoz való igazodás elsajátítása megkönnyíti a később, a felnőttvilág szabályrendszeréhez történő alkalmazkodást (Sztankovics, 2016:42).

A másik az önkéntesség. Itt egy pillanatra vissza kell térjünk a szabadidő fogalmához, amely vonatkozásában beszélhetünk objektív és szubjektív szabadidőről. Objektív szabadidő a vasárnap, de ha az azon a napon végzett fűnyírást az adott egyén kötelezőnek és rossznak éli meg, nem tekinthető valódi szabadidőnek. A **szubjektív szabadidő** lényege ezzel szemben épp az, hogy **belülről fakad, nem az időben és nem a cselekvésben, hanem magában a cselekvőben létezik**

(URL1). A sport valódi hatását tehát leginkább az amatőr színtereken tudja kifejezni, még inkább a grundon, ahol a szerepek a spontán, mindenféle hatalmi hierarchiarendszer nélkül formálódnak és a közösség függvényében alakulnak ki, egyenrangú, mellérendelt személyek között, interperszonális kapcsolatokká fejlődve.

Kevés sport, túl sok okostelefon

A Magyar Fiatalok című ifjúságkutatást 2000 óta négyévente elvégzik, amelynek problématérképe érdekes adatokat szolgáltat a kábítószerrel kapcsolatosan: az utolsó négy adatfelvétel (2008, 2012, 2016, 2020) során **a kutatásban résztvevő 15-29 év közötti megkérdezettek az első öt legégetőbb probléma közé sorolták a drogok, kábítószeres elterjedését** (Magyar Fiatalok, 2020:72). Hasonlóan aggasztó adat, hogy a legutóbbi, 2020-as kutatás szerint **a fiatalok a szabadidős tevékenységeik listáján csupán a 9. helyen jelölték meg a sportolást**, melyet többek között olyan aktivitást (vagy éppen passzivitást) jelentő válaszok előznek meg, mint a számítógépes játékkal játszik, telefonozik, facebook-ozik, audiovizuális tartalmat fogyaszt, vagy éppen a semmi különlegeset, csak úgy elvan (Magyar Fiatalok; 2020:35). Ezt alátámasztja egy másik kutatás (Kinczel et al, 2021) is, mely szerint a magyar fiatal felnőttek 1/5-e egyáltalán nem sportol, további 29,5% pedig legfeljebb heti 2-3 órát, melybe beleszámít az iskolába/ munkahelyre történő séta is, azaz majdnem a fiatalok fele alig mozog a kötelező testnevelési órákon túl. Megnyugtató, hogy a 2019-es ESPAD (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) jelentés adatai szerint a helyzet a 16 évesek körében még pozitívnak tekinthető. E tanulmány szerint a 9-10. évfolyamos diákok hétköznapjait vizsgálva megfigyelhető, hogy a legelterjedtebben végzett szabadidős tevékenység az interneten folytatott különböző aktivitás, illetve az aktív sportolás (ESPAD, 2019). Persze kérdés, hogy az aktív sportolás mennyire jelent

egyesületi, kötelező jellegű foglalkozást, s hogy azokat a fiatalok milyen mértékben úzik saját elhatározásból.

Ugyanakkor az biztos, hogy a mai kor egyik problémája a szabadidő mennyiségi és minőségi átalakulása, amely a fiatalokat is jelentősen érinti. Egy 2014-es adat szerint a fiataloknak és itt leginkább az iskolás korú gyermekeket kell érteni mindösszesen egy nap 13%-a jut a szabadidőre (URL3), több mint 30% az otthoni és az iskolai tanulásra, 13% egyéb szociális kötelezettségekre, 41% pedig a fiziológiai szükségletek kielégítésére (URL2). Ennél kissé több szabadidőt jelöl meg a Központi Statisztikai Hivatal, az általa végzett, 2009/2010-es időmérleg vizsgálatban, mely szerint a 15-19 évesek szabadon felhasználható ideje 10 év alatt, 2000 és 2010 között érdemben nem változott mennyiségét tekintve, 22% az átlagos szabadon végzett tevékenységre fordítható idő aránya, ugyanez a 20-29 éves korosztályban 19% (Bittner, 2013:7-8). A mennyiség tehát alig változott, nem úgy a szabadon végzett tevékenységekre szánt idő struktúrája.

Azzal nem mondunk újat és azon nem is lepődik meg senki, hogy az audio-vizuális tartalmak fogyasztása, az okostelefon-használat jelentős szeletet hasít ki a képzeletbeli tortából, persze az ezzel kapcsolatos trend nagysága már érdekes lehet: az olvasásra, rádió-, magnó-hallgatásra és sportolási tevékenységekre összességében több mint 40%-kal kevesebbet szántak a fiatal felnőttek 2010-ben, mint tíz évvel korábban (Bittner, 2013). Még kevésbé magától értetődő, hogy „míg 2000-ben csupán 2 perc volt a korosztály „nem beazonosított” szabadidős tevékenysége, addig 2010-ben már 47 perc” (Bittner, 2013:32). Utóbbi kapcsán megalapozottan feltételezhető, hogy azt is az online tér emészti fel valamilyen módon.

A (céltalanul töltött) szabadidő veszélyes jelenség a kábítószerfogyasztás vonatkozásában, Düll és társai erről egy 2006-os írásukban ekképp írnak: „... a különböző

életmódjellemezők, s ezen belül is elsősorban a **szabadidő felhasználásával kapcsolatos változók** (pl. milyen gyakran jár el otthonról?) **a drogfogyasztó magatartás becslésében a legerősebb prediktorok egyikének számítanak**” (Dúll et al, 2006:108). E tanulmány szerzői, korábbi vizsgálatokat (Paksi, 2000 és 2003) megerősítve kimutatható összefüggést találtak a plázákban csellengés, továbbá a droghasználat között. Számszerűsítve: míg a teljes középiskolás populáció ötöde (19,1%), addig a hetente plázába járók negyede (24,4%), a heti többször látogatók 28%-a, míg a minden nap plázába járók harmada (33%) próbált már ki valamilyen kábítószer (Dúll et al, 2006:128).

Ennek ellenkezője is megállapítható: **akik legalább heti rendszerességgel sportolnak, olvasnak, vagy valamilyen egyéb hobbi tevékenységet végeznek, ritkábban dohányoztak, részegedtek le, vagy ittak legalább öt italt egyszerre a megelőző hónapban és alacsonyabbak körükben az egyéb drogok (tiltott és legális egyaránt) életprevalencia értéke is** (Elekes, 2010:119).

Utóbbi állítást több összefoglaló tanulmányban (Aissa-Hiba, 2021; Ehsani-Dehnavi-Heidary, 2012; Ekholm, 2013) is igyekeztek bizonyítani, ezek közül kiemelkedő egy 2021-es írás (Jugl et al, 2021), amelynek szerzői 2021 júniusáig közzétett korábbi kutatási anyagokat vettek górcső alá, s 24 nemzetközi publikációt elemeztek ki. E vizsgálatnál a kutatóknak sikerült kimutatniuk, hogy a sportprogramok jó bűnmegelőzési eszközöknek tekinthetők.

„Sport-alapú” bűnmegelőzési programok

Arról már többször esett szó, hogy a sport önmagában képes az én- és önvédő mechanizmusok, az életben szükséges szociális kompetenciák fejlesztésére, ugyanakkor nincs olyan eszköz, amely ne lenne tovább fejleszhető. Nincs ez másképp a sporttal sem! Nem véletlen, hogy a sportot ma már egyre

többször építik be bűnmegelőzési programokba, megsokszorozva ezzel annak hatékonyságát.

E téren az egyik éllovas az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala (UNODC), amely önálló programot kezdeményezett **Youth Crime Prevention through Sport (YCP)** néven, melynek lényege, hogy a sportot és a sportalapú tanulást népszerűsítse, mint a fiatalok körében a bűnözés, az erőszak és a kábítószer-használat megelőzésének eszközét. A kezdeményezés a sportot a legfontosabb személyes és szociális készségek erősítésére, a közösségek bevonására és a fiatalok pozitív fejlődéséhez szükséges biztonságos nyilvános terek biztosítására, valamint a fiatalok és a közösségek ellenálló (reziliencia) képességének növelésére használja (URL4).

A YCP-n belül található a Line Up, Live Up program, amely önálló tanterven alapul és amelyhez kidolgozásra került egy 10 alkalmat bemutató kézikönyv, mely több nyelven elérhető kiegészítő anyagokat tartalmaz, amelyek segítik az edzőket, trénereket és a fiatalokkal dolgozókat abban, hogy 13-18 éves fiataloknak életvezetési készségeket oktassanak. Az UNODC több nemzeti és helyi szintű szereplővel szoros partnerségben dolgozva a Line Up Live Up programokat különböző helyszíneken, többek között iskolákban, közösségi központokban, sportklubokban és fiatalkorúak számára fenntartott létesítményekben valósítja meg.

Hazánkban ilyen jellegű programnak jelenleg a Fradi SuLiga kezdeményezés minősül, melyről korábban itt részletesen beszámoltunk.

A sport Janus-arcúsága

Az olvasóban joggal merül fel a kérdés, hogy amennyiben a sport ennyire kiváló prevenciós eszköz, akkor miért találkozhatunk a médiában időről időre idolként megjelölt sportoló hírességek kábítószer-használatával, esetleges

függőségével. Itt fontos egy alapvető distinkció megtétele az élsport és az amatőr-, tömegsport között: **előbbi egy keresetszerzési formává vált, emberi léptéket meghaladó bevételekkel, az ahhoz kapcsolódó sztársággal, s az ennek fenntartásához szükséges, állandó stresszfaktorként jelentkező teljesítménykényszerrel, míg a másik mozgatórugója az önkéntesség, a belső meggyőződés az egészségesebb élet iránt, a baráti kapcsolatok igénye és fontossága, valamint a valahova tartozás élményének megélése.**

A sportolókat érintő kábítószerfogyasztás rendszerezett szempontok mentén is vizsgálható. Sok esetben a fogyasztás indoka a teljesítménynövelés, míg sokan a fájdalomcsillapítókkal kezdik, majd átcsúsznak a doppingszerek világába.

Bizonyos esetekben sportolói szubkultúra eredménye a kábítószerfogyasztás. Egy 2017-es kutatás eredményei szerint az erősítő, súlyzós, testépítő edzésformákat preferáló válaszadók közösségének sajátos szubkulturális jellegét igazolják azon eredményeik, mely szerint a legmagasabb körökben a rendszeresen – nem lerészegedésig – alkoholt fogyasztó és kábítószerrel kipróbálók barátokkal bírók aránya, s a legrendszeresebben edzők fogyasztanak leggyakrabban valamilyen kábítószerrel (URL5).

Fontos látni azt is, hogy akik az élmény- és ingerkeresés miatt sportolnak, azok folytonosan új, összetett, változatos, izgalmas arousal emelő élményeket keresnek az élet valamennyi területén. Mayerék 2013-as kutatásukban megállapították, hogy a kutatási mintát képező extrém sportolók és drogfogyasztók szokásai sok tekintetben hasonlítanak, s az egyik kategóriába sem tartozó, átlagos kontrollcsoporthoz képest valamennyi kategóriában magasabb értéket produkáltak. Ilyen volt az Élménykeresés, az Izgalom és Kalandkeresés, a Gátlásoldás, valamint az Unalomfogékonyság is (Mayer, 2013).

Következtetések

A sport, csakúgy, mint sok más eszköz, anyag, módszer vagy lehetőség megfelelő mennyiségben kimutathatóan segíti a prevenciós célok és törekvések elérését. Látni kell azonban, hogy a sport jótékony hatása egyre kevésbé érvényesül a fiatal generációk tekintetében, ugyanis kis mértékben képezi csak szabadidejük részét, akinek viszont kellő mennyiségben van jelen az életében, ott sok esetben elindult a professzionalizálódás folyamata, amely nem feltétlenül kedvez a kitűzött, megelőzési célok elérésének.

A valóban hatékony és protektív tényezőként ható sportolás alapvetően önszerveződésen alapuló, a szabadság jegyeit magában hordozza, ugyanakkor a hatásmaximalizálás érdekében ezeket is szervezni szükséges, vagy legalább direkt prevenciós üzeneteknek kell megjeleníteniük benne. A sport képes ugyan bűnmegelőzési elemek nélkül is bűnmegelőzési célokat szolgálni. A korábban írtak szerint szabálykövetésre, kitartásra, együttműködésre, odafigyelésre, koncentrációra, részvételre, állandóságra, következetességre, a lemondások és a kudarcok elviselésére, alázatra, a győzelem megélésére tanít. És mindezen képességeket szinte a végtelenségig sorolhatnánk. A tényleges bűnmegelőzési technikák és elemek beemelése a sportba ennek megfelelően csak, mint az étel és a fűszer viszonya értelmezhető: megfelelő mennyiségű sótól és borstól kiváló ételt kapunk, ha túl keveset teszünk bele, nem finom, de még fogyasztható, ha túl sokat, akkor azonban ehetetlenné válhat. Így kell értelmezni a bűnmegelőzés és a sport kapcsolatát is. A sport önmagában kiváló eszköz, de ha „megsózzuk” egy kis bűnmegelőzéssel, még kiválóbb lehet. Mindezekre tekintettel óriási felelősségük van a tanároknak és az edzőknek. A testnevelő tanár, az edző példaképként, mentorként és modellként szolgál(hat) a fiatalok számára, és a mozgás, a sport segítségével képes azokat a szociális

kompetenciákat fejleszteni, attitűdváltozásokat elérni, amelyek a bűnmegelőzésben is oly fontosak (Diószegi-Molnár, 2018:8).

Források

Bittner Z., (2013). A 15-29 éves korosztály tevékenységszerkezete az időmérleg-vizsgálatok tükrében. Tudománykommunikáció a Z generációnak – TÁMOP- 4.2.3-12/1/KONV-2012-0016

Diószegi J & Molnár I.J., (2018). Sport. Közösség. Bűnmegelőzés. A bűnmegelőzés helye és szerepe a sportfoglalkozásokon, Belügyminisztérium

Düll A. & Demetrovics Zs. & Paksi B. & Felvinczi K. & Buda B., (2006). A bevásárlóközpontok, mint a csellengés helyei: a helyfogyasztás kontextuális elemzése, Magyar Pszichológiai Szemle, Volume 61. Issue 1.

ESPAD 2019 – Iskolások egészségkárosító magatartása 25 év távlatában, A 2019. évi ESPAD kutatás magyarországi eredményei

Erdősi Z., (2009). Sporttörténet, Csanádi Árpád Általános Iskola Középiskola és Pedagógiai Intézet

Jugl I. & Bender D. & Lösel F., (2021). Do Sports Programs Prevent Crime and Reduce Reoffending? A Systematic Review and Meta-Analysis on the Effectiveness of Sports Programs, Journal of Quantitative Criminology, DOI: <https://doi.org/10.1007/s10940-021-09536-3>

Kinczel A. & Bácsné Bába É. & Molnár A. & Laoues-Czimbalmos N. & Müller A., (2021). A magyar fiatal felnőttek sportolási szokásai és a sport motivációjuk alakulása, Acta Carolus Robertus, 11(1), 27–39.)

Mayer K. & Lukács A. & Barkai L. (2013). Drog vagy sport? Szenzoros élménykeresés drogfogyasztóknál és sportolóknál, Egészségtudományi Közlemények 3. kötet 1. szám

Révész L. & Müller A. & Herpainé Lakó J. & Boda E. & Bíró M., (2015). A rekreáció elmélete és módszertana 1. A rekreáció kialakulása, története. A rekreáció felosztása, Esterházy Károly Főiskola

Sztankovics Á., (2016). Éjszakai sport a gyermekvédelem tükrében – Az éjfélt pingpongbajnokság, a prevenció egyik lehetséges eszközének bemutatása és hatékonyságvizsgálata, Testnevelési Egyetem, DOI: <https://10.17624/TF.2017.3>

URL1:

http://real.mtak.hu/62398/1/lfjusagugy_eruditio17_1_u.pdf

(letöltés ideje: 2022. június 25.)

URL2:

<http://real.mtak.hu/114369/1/A%20sportol%C3%A1s%20nevel%C3%A9sszociol%C3%B3giai%20aspektusai.pdf>

(letöltés ideje: 2022. június 23.)

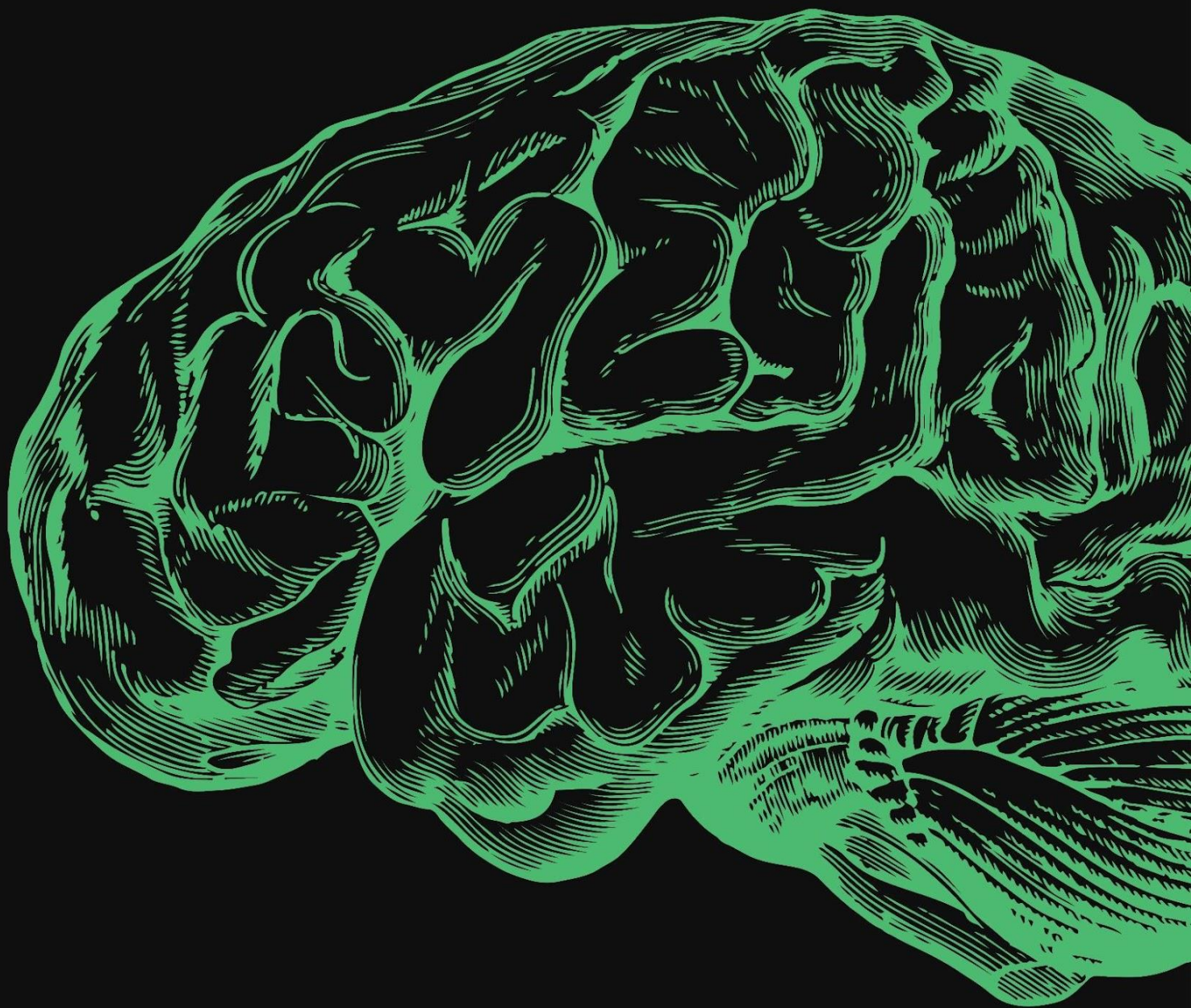
URL3:

http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/hunline_pedpszi/16_pedagogus_mesterseg-513_a_tanrn_kvli_nevels_feladatai.html

(letöltés ideje: 2022. június 30.)

URL4: <https://www.unodc.org/unodc/safeguardingsport/crime-prevention-through-sport/about.html> (letöltés ideje: 2022. június 29.)

URL5: http://real.mtak.hu/113315/7/137_kC3B6nyv-egyben-pw.pdf (letöltés ideje: 2022. július 2.)

DROGMONITOR

drogkutató
intézet

BETEKINTÉS A KRIMINÁLPOLITIKAI ORNITOLÓGIÁBA: HÉJÁK, BAGLYOK VAGY GALAMBOK?

ERDŐS ÁKOS

Az elmúlt napokban megannyi hazai sajtóorgánumban beszámolt arról, hogy Kanadában jelentős drogpolitikai változásra kerül sor, miután számos kábítószer (kokaint, heroint, amfetamint, MDMA-t) legalizálnak az ország egy részében (Kovács, 2022; 24.hu).

A médiumok olvasócsalogató szalagcímei mögött azonban egy rendkívül fontos szakmai pontatlanság húzódik meg. Kétségtelen, hogy a köznyelvben legtöbbször a drogpolitika büntetőjogi relevanciáját érintően bináris rendező elvet követve kizárólag tiltásról vagy legalizálásról szokás beszélni. A szakmai és tudományos valóság – ahogy egyébként a droghasználat jelensége is – ettől sokkal árnyaltabb képet mutat.

Először is azt fontos tisztázni, hogy mit is értünk drogpolitika alatt. A drogpolitika olyan szakpolitikát takar, amely a kapcsolódó tudományos szakdiszciplínák által megteremtett tudást integráló sajátos alkalmazási keret egy adott társadalmi-politikai kontextusban. A drogpolitika legmélyebb lényege szerint arra szolgál, hogy a probléma kezelésére az adott összefüggések között legalkalmasabb megoldási rendszert alakítsa ki és valósítsa meg (Topolánszky, 2009). A drogpolitika végeredményben egy gyűjtőfogalom, amely magába foglal számos olyan területet, amely a szerhasználat jelenségéhez

kapcsolódik, például egészségügyi, oktatási, rendészeti, jogalkotási stb. kérdéseket. Téves az az elképzelés, hogy a drogpolitika kizárólag a különböző drogok büntetőjogi megítélésével foglalkozna. Egy ország drogpolitikájának ideális esetben csak egyik eleme a kriminálpolitika, ezen belül a büntetőjogi szabályozás kérdése (Lévay, 2001). Szigorú tudományos értelemben a drogpolitika részét képező kriminálpolitika az, amely felöleli a drogok iránti kereslet- és kínálat csökkentését, valamint az ártalomcsökkentést szolgáló büntetőjog-alkotási tevékenységet, a rendészeti és igazságszolgáltatási intézkedéseket, valamint a bűnmegelőzés kérdéskörét (Lévay, 2004).

Jelen téma szempontjából fontosabb ugyanakkor az a tény, hogy a drogpolitikai irányzatoknak, a bennük érvényesülő büntetőjogi megközelítések szerint nem csak két formáját különíthetjük el. Reuter (1992) korábbi tanulmányában az USA által alkalmazott drogpolitikai irányzatoknak három formáját különítette el, amelyeket szemléletesen „héják”, „baglyok” és „galambok” elnevezéssel illetett. A három típusban nem azonos súlyponttal érvényesül a büntetőjog eszköze. A „héják” típusú drogpolitika súlypontja a szigorú, következetes jogalkalmazáson van, így ebben a büntetőjog primátusa jelentkezik. A „galambok” elnevezésű drogpolitikai irányzat a mérleg nyelvének másik végén helyezkedik el, ahol a legalizálás áll a középpontban, s miután a drogokkal kapcsolatos mindennemű tevékenység a jog által elfogadott kategóriába kerül, illetően módon a büntetőjog teljesen háttérbe szorul. A „baglyok” típusú drogpolitikában viszont kettős kriminálpolitikai modell érvényesül, vagyis a drogfogyasztók és a kereskedők eltérő büntetőjogi megítélés alá esnek. Létezik továbbá egy negyedik, úgynevezett „különutas” drogpolitikai irányzat is, amely egyik korábban említett drogpolitikai megközelítéssel sem egyeztethető össze. Ebben a „modellben” a büntetőjognak rendkívül differenciált szerepe van. Meghatározó a jelentősége a kínálatcsökkentés területén,

fontos tényezője az ártalomcsökkentésnek, a fogyasztás visszaszorításában viszont korlátozott, illetve minimális a szerepe” (Lévay, 2001, 50).

A kanadai Brit Columbiában bevezetett kísérleti intézkedés leginkább ez utóbbi drogpolitika elveit követi, vagyis téves az az állítás, miszerint Kanadában legalizálnák a korábbiakban említett kábítószereket. Az ország ezen részén ugyanis továbbra sem lesz legális például a jogszabályban szereplő kábítószeres értékesítése vagy másoknak történő átadása. A jogalkotó mindössze arra szánja el magát, hogy meghatározott anyagok esetében egy meghatározott mértékig lemond a büntetőjogi hatalmának gyakorlásáról, annak érdekében, hogy csökkentse a drogok tilalmából származó ártalmakat. A mentális egészségért és függőségekért felelős szövetségi miniszter nyilatkozatában is erre utal, amelyben az intézkedés bevezetésének egyik fő indokaként kifejtette: „az ártalomcsökkentéssel szembeni ideológiai ellenállás túl sok éven át életekbe került” (BBC, 2022). Kissé ellentmondásosnak tűnhet persze az a tézis, hogy a szerhasználatot tiltó rendelkezések ártalmakat generálnának. Pedig természetes, hogy ha a szer használatával a fogyasztó önmagában bűncselekményt valósít meg, akkor a szerhasználat során fellépő közvetlenül vagy azzal közvetetten jelentkező problémák esetében sem ő, sem pedig környezete nem motivált a segítségkérésben. Az ártalomcsökkentő politikát képviselő államok elsősorban abból indulnak ki, hogy a nemzet legfőbb értéke és ereje az állampolgároknak rejlik, ezért mindenképp felelős kötelességnek tartja az életük védelmét. Még akkor is, ha azok egyébként saját döntésük nyomán kerültek életveszélyeztető helyzetbe. Az ártalomcsökkentés tehát egyáltalán nem jelent legalizációt. Mi több, az ártalomcsökkentő drogpolitika elsődlegesen az ártalmas szerek használatának elhagyására törekszik, de fókuszpontját az egészségügyi, szociális és gazdasági ártalmak csökkentésére helyezi, s mindeközben elfogad bizonyos tényszerűségeket, minthogy:

- a tudatmódosító szerek használata az emberiség történetét végigkísérte, és a használatukkal járó ártalmak csökkentése járhatóbb út, mint a használatuk teljes megszüntetése;
- a droghasználót is megilletik ugyanazok a jogok az egészségügyi ellátás területén is, mint a nem használót;
- a büntetés jóval drágább, mint az ártalomcsökkentés;
- először a legártalmasabb droghasználatokra kell fókuszálni (pl. túhasználat), majd ezt követően célszerű a kevésbé ártalmas, veszélyes szerhasználati magatartásokkal foglalkozni (Rácz, 2005).

A Kanadában újonnan bevezetett drogpolitikai intézkedések legfőbb jellemzőit a tudományos valóság tükrében tehát a következők szerint foglalhatjuk össze: (1) Az intézkedések bevezetésének elsődleges célja az ártalomcsökkentés, amelytől a több mint kétezer halálos túladagolás csökkenését várják. (2) Az intézkedés nem jelent végleges elköteleződést a jogalkotó részéről, hiszen az új jogszabályok alkalmazására egyelőre csak egy hároméves „próbaidőszakban” 2023. január 31. és 2026. január 31. között kerül sor. (3) Az intézkedés nem a kábítószeres legalizálásáról, hanem egyes fogyasztói magatartások dekriminalizálásáról, vagyis büntetőjogi mentességéről szól. (4) Az intézkedés csak a kábítószeres egy részére (opioidok, kokain, metamfetamin, MDMA) és csak szigorú mennyiségi korlátok esetén ad mentességet a büntetőjogi szankciók alól. A birtokolt kábítószeres kumulált mennyisége nem lehet több, mint 2,5 gramm. (5) Továbbra is megmaradnak azok a különleges, védett területek, ahol a kábítószeres használata és birtoklása tilalmazott marad, így az általános- és középiskolák, a gyermekjóléti intézmények vagy a repülőterek.

Források

24.hu (2022). Legális lesz a kokain és a heroin Kanadában. 24.hu, 2022. június 02. <https://24.hu/élet-stilus/2022/06/02/legalis-kokain-heroin-kanada-mdma-brit-columbia/>

BBC (2022). Canada trials decriminalising cocaine, MDMA and other drugs. BBC.com, 01 June, 2022. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-61657095>

Kovács F. (2022). Legalizálják a kokaint és a heroint Kanadában. Index.hu, 2022. június 01. <https://index.hu/kulfold/2022/06/01/heroin-kokain-tuladagolas-kanada-kabitoszer-drog/>

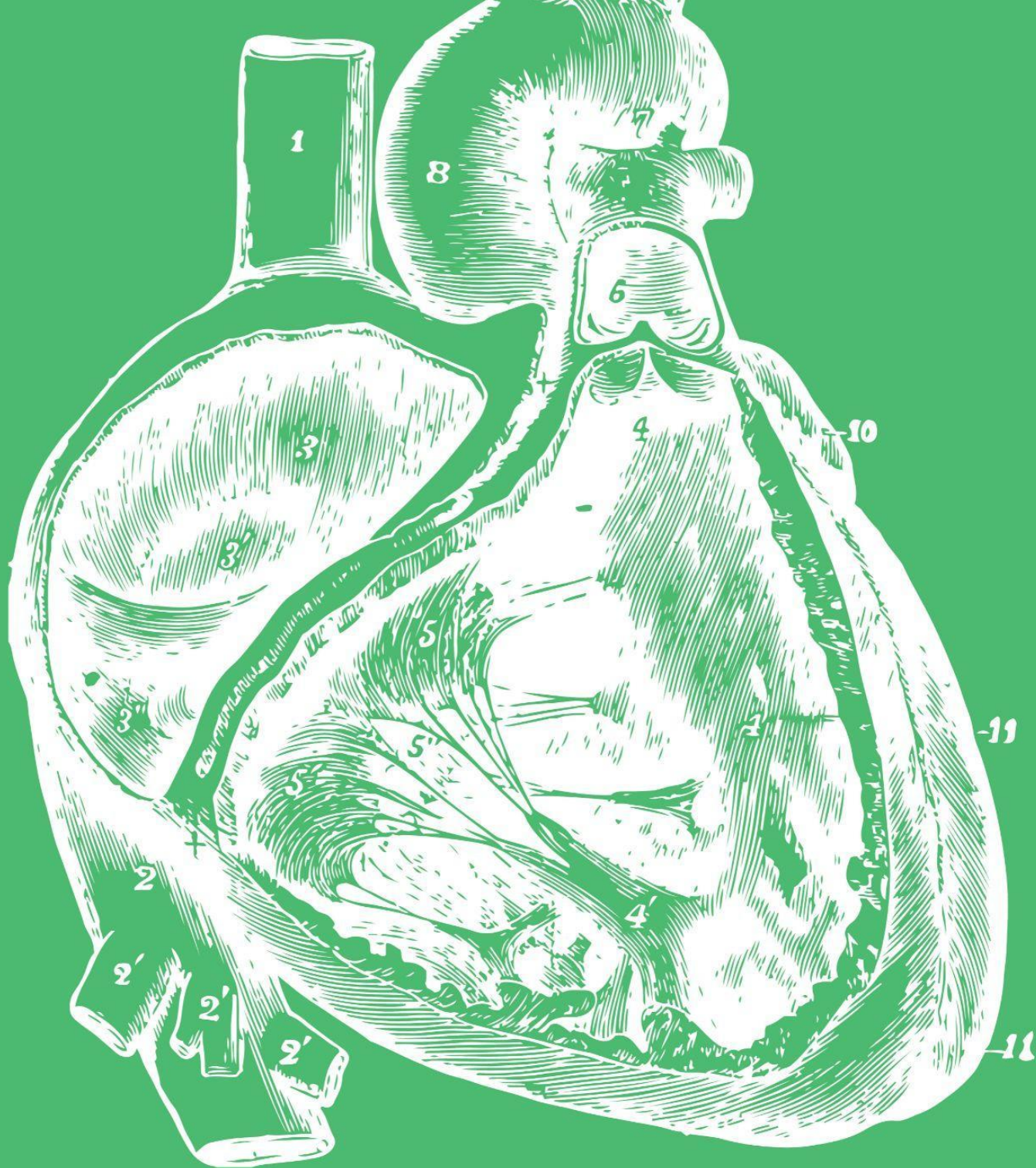
Lévay M. (2001). Héják, baglyok, galambok: változások a kábítószer-fogyasztás kriminálpolitikai megítélésében. Fundamentum, 5(1), 49-57.

Lévay M. (2004). A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitika fejlődési tendenciái az Európai Unióban. In: Lévay M. (szerk.) Az Európai Unióhoz való csatlakozás kihívásai a bűnözés és más devianciák elleni fellépés területén (pp. 94-106). Miskolc: Bíbor Kiadó

Rácz J. (2005). Ártalomcsökkentő drogpolitika. Magyar Tudomány, 166(8), 1010-1016

Reuter, P. (1992). Hawks Ascendant: The Punitive Trend of American Drug Policy. Daedalus, 121(3), 15-52.

Topolánszky Á. (2009). A magyarországi drogpolitika keretei és a Nemzeti Stratégia. In: Felvinczi K. és Nyírádi A. (szerk.) A drogpolitika számokban (pp. 11-56). Budapest: L'Harmattan

AJÁNLÓ

drogkutató
intézet

SZER/TÁR KIÁLLÍTÁS – A PREVENCIÓ, AMI RÓLAD SZÓL

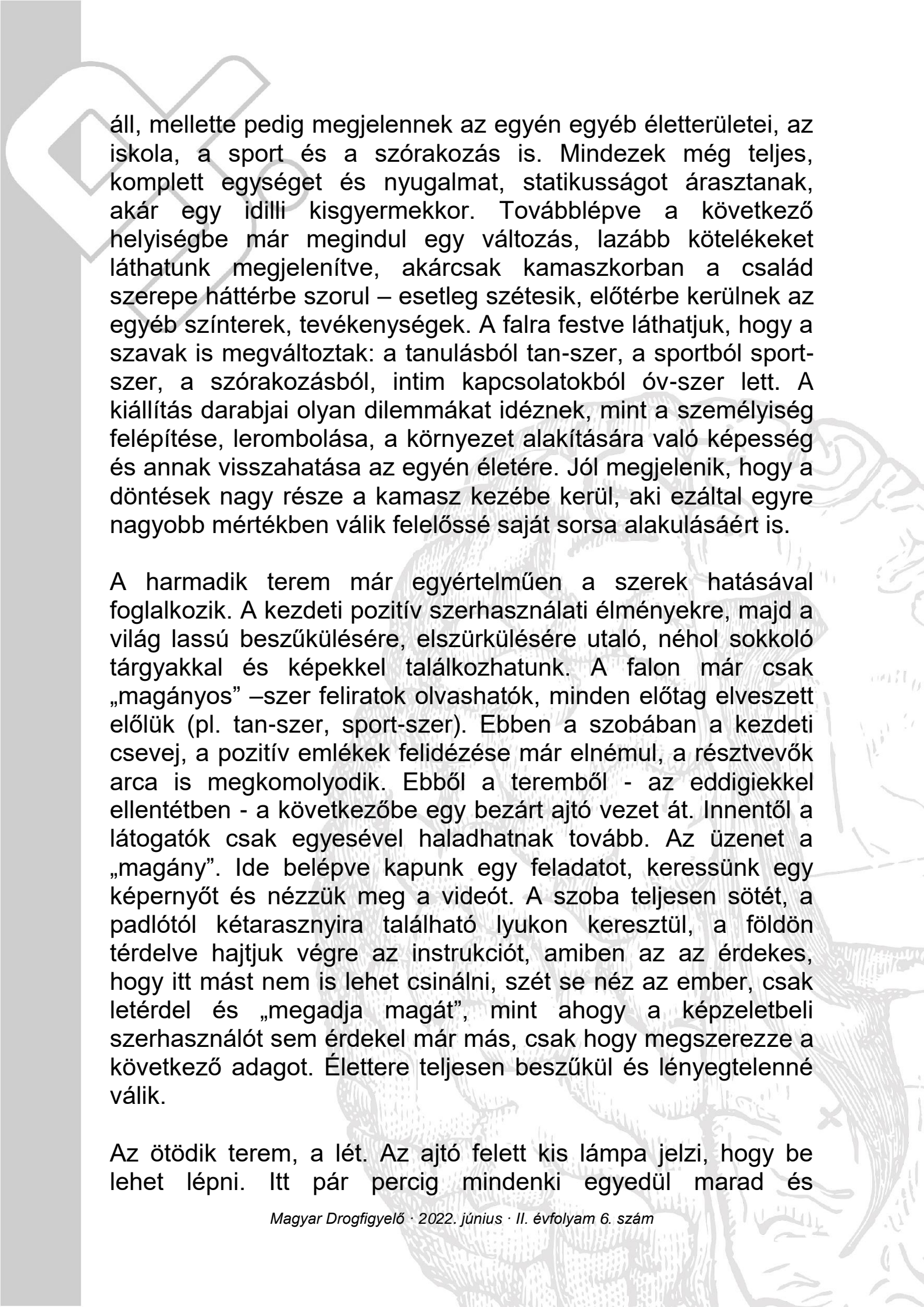
TÓTH ENIKÓ

Júniusban a Drogkutató Intézet munkatársaival Nagykanizsára látogattunk Nyakó Melindához, akivel korábban videós interjúsorozatot készítettünk. A videók megtekinthetők Youtube-csatornánkon (URL1). Melinda egy olyan sokoldalú prevenciós szakember, hogy végzettségeit és tevékenységeit felsorolni is nehéz. Pszichológus, addiktológiai konzultáns, képi-kifejezés pszichológiai szakértő, szaktanácsadó és szexuálterapeuta. Megszerzett tudását és hozzá társuló kreativitását minden nap kamatoztatja, sokak épülésére.

Szer/tár nevű kiállítása rendhagyó, élményalapú módszert kínál a fiatalok drogprevenciójához. A célcsoportot jellemzően a hatodik, hetedik és nyolcadik osztályos, illetve középiskolai diákok alkotják, de mindenképpen ajánlott ellátogatni ide pedagógusoknak, hozzátartozóknak és a szociális szféra szakembereinek.

A Szer/tár lényegében egy „szerhasználati szimulátor”, mely az egyén személyiségének fejlődésébe illeszti a szerhasználatot, így bemutatva a függőség következtében történő személyiségváltozást, valamint a közösségi kapcsolati, családi és párkapcsolati viszonyok alakulását.

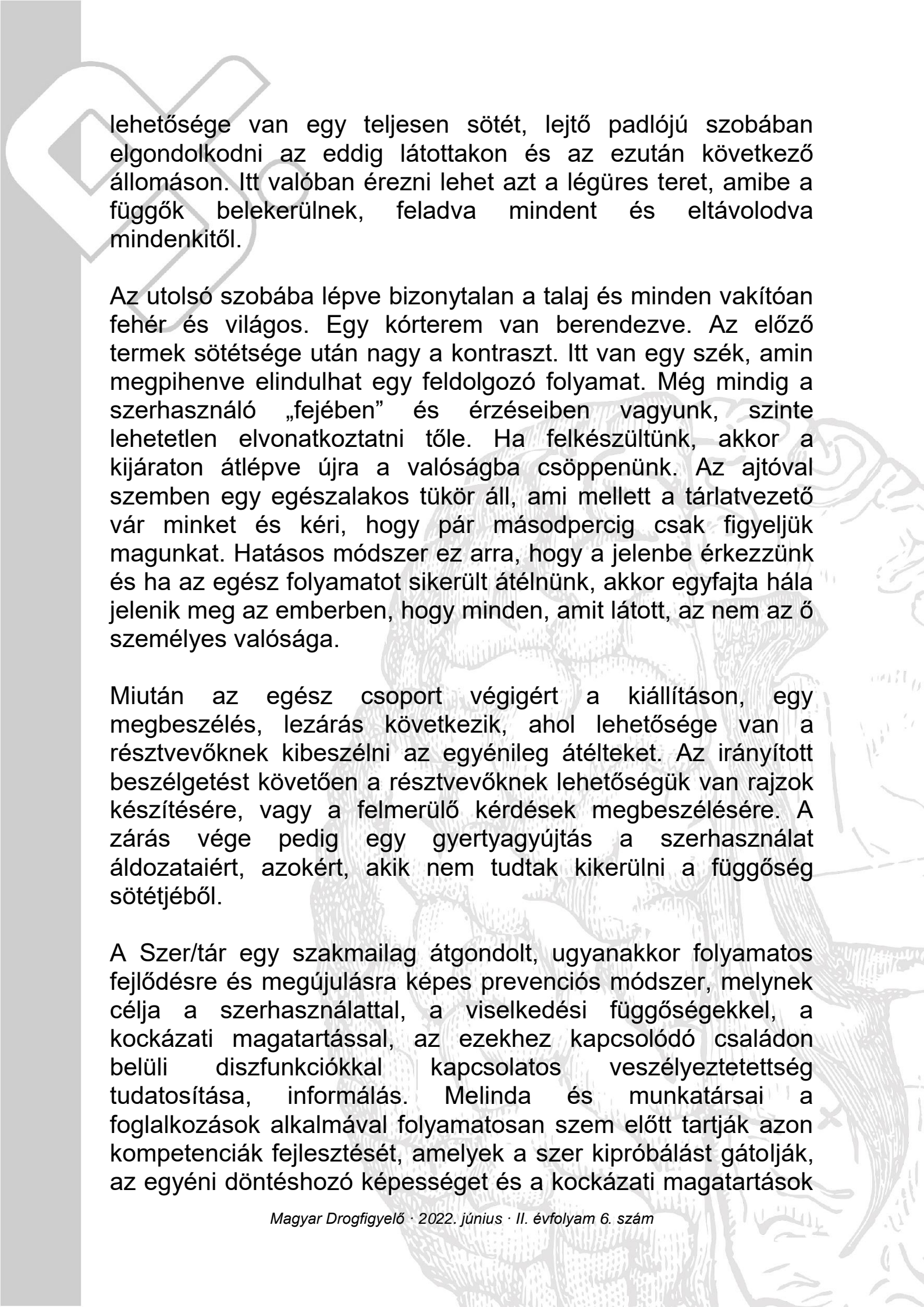
Ahogy belépünk a nagykanizsai, Kálvin tér 5. szám alatt található Halis István Városi Könyvtár 80 nm²-es interaktív kiállításának első szobájába, egy átlagos élet hétköznapi tárgyait láthatjuk magunk körül, melynek fókuszában a család

áll, mellette pedig megjelennek az egyén egyéb életterületei, az iskola, a sport és a szórakozás is. Mindezek még teljes, komplett egységet és nyugalmat, statikusságot árasztanak, akár egy idilli kisgyermekkor. Tovább lépve a következő helyiségbe már megindul egy változás, lazább kötelékeket láthatunk megjelenítve, akárcsak kamaszkorban a család szerepe háttérbe szorul – esetleg szétesik, előtérbe kerülnek az egyéb színterek, tevékenységek. A falra festve láthatjuk, hogy a szavak is megváltoztak: a tanulásból tan-szer, a sportból sport-szer, a szórakozásból, intim kapcsolatokból óv-szer lett. A kiállítás darabjai olyan dilemmákat idéznek, mint a személyiség felépítése, lerombolása, a környezet alakítására való képesség és annak visszahatása az egyén életére. Jól megjelenik, hogy a döntések nagy része a kamasz kezébe kerül, aki ezáltal egyre nagyobb mértékben válik felelőssé saját sorsa alakulásáért is.

A harmadik terem már egyértelműen a szerek hatásával foglalkozik. A kezdeti pozitív szerhasználati élményekre, majd a világ lassú beszűkülésére, elszürkülésére utaló, néhol sokkoló tárgyakkal és képekkel találkozhatunk. A falon már csak „magányos” –szer feliratok olvashatók, minden előtag elveszett előlük (pl. tan-szer, sport-szer). Ebben a szobában a kezdeti csevej, a pozitív emlékek felidézése már elnémul, a résztvevők arca is megkomolyodik. Ebből a teremből - az eddigiekkel ellentétben - a következőbe egy bezárt ajtó vezet át. Innentől a látogatók csak egyesével haladhatnak tovább. Az üzenet a „magány”. Ide belépve kapunk egy feladatot, keressünk egy képernyőt és nézzük meg a videót. A szoba teljesen sötét, a padlótól kétarasznyira található lyukon keresztül, a földön térdelve hajtjuk végre az instrukciót, amiben az az érdekes, hogy itt mást nem is lehet csinálni, szét se néz az ember, csak letérdel és „megadja magát”, mint ahogy a képzeletbeli szerhasználót sem érdekel már más, csak hogy megszerezze a következő adagot. Élettere teljesen beszűkül és lényegtelenné válik.

Az ötödik terem, a lét. Az ajtó felett kis lámpa jelzi, hogy be lehet lépni. Itt pár percig mindenki egyedül marad és

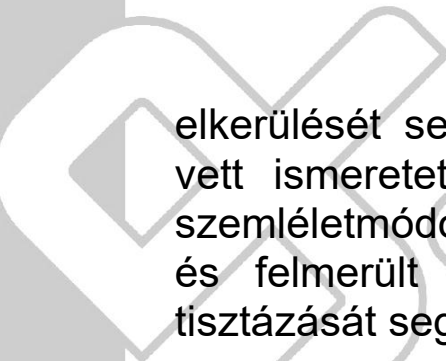

lehetősége van egy teljesen sötét, lejtő padlójú szobában elgondolkodni az eddig látottakon és az ezután következő állomáson. Itt valóban érezni lehet azt a légüres teret, amibe a függők belekerülnek, feladva mindent és eltávolodva mindenkitől.

Az utolsó szobába lépve bizonytalan a talaj és minden vakítóan fehér és világos. Egy kórterem van berendezve. Az előző termék sötétsége után nagy a kontraszt. Itt van egy szék, amin megpihenve elindulhat egy feldolgozó folyamat. Még mindig a szerhasználó „fejében” és érzéseiben vagyunk, szinte lehetetlen elvonatkoztatni tőle. Ha felkészültünk, akkor a kijáraton átlépve újra a valóságba csöppenünk. Az ajtóval szemben egy egészalakos tükör áll, ami mellett a tárlatvezető vár minket és kéri, hogy pár másodpercig csak figyeljük magunkat. Hatásos módszer ez arra, hogy a jelenbe érkezzünk és ha az egész folyamatot sikerült átélnünk, akkor egyfajta hála jelenik meg az emberben, hogy minden, amit látott, az nem az ő személyes valósága.

Miután az egész csoport végigért a kiállításon, egy megbeszélés, lezárás következik, ahol lehetősége van a résztvevőknek kibeszélni az egyénileg átélteket. Az irányított beszélgetést követően a résztvevőknek lehetőségük van rajzok készítésére, vagy a felmerülő kérdések megbeszélésére. A zárás vége pedig egy gyertyagyújtás a szerhasználat áldozataiért, azokért, akik nem tudtak kikerülni a függőség sötétjéből.

A Szer/tár egy szakmailag átgondolt, ugyanakkor folyamatos fejlődésre és megújulásra képes prevenciós módszer, melynek célja a szerhasználattal, a viselkedési függőségekkel, a kockázati magatartással, az ezekhez kapcsolódó családon belüli diszfunkciókkal kapcsolatos veszélyeztetettség tudatosítása, informálás. Melinda és munkatársai a foglalkozások alkalmával folyamatosan szem előtt tartják azon kompetenciák fejlesztését, amelyek a szer kipróbálást gátolják, az egyéni döntéshozó képességet és a kockázati magatartások

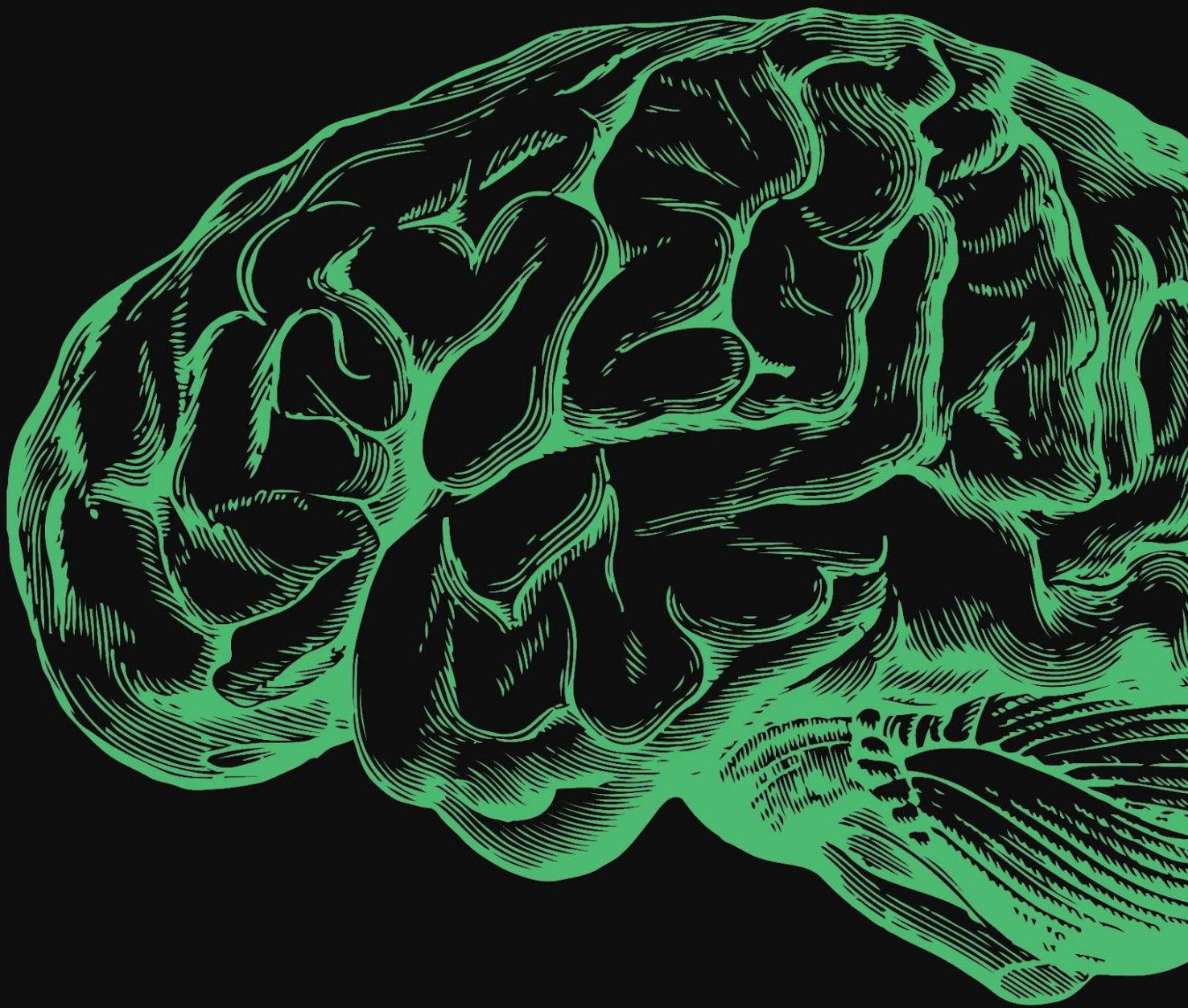

elkerülését segítik. „A Szer/tár nem a klasszikus értelemben vett ismeretet átadó tevékenység, hanem gondolkodást és szemléletmódot közvetít, a függőséggel kapcsolatos meglévő és felmerült gondolatok tovább gondolását, a gondolatok tisztázását segíti, szembesít.”

A Szer/tár részletes leírása, illetve korábbi kiállítások képei a www.szer-tar.hu oldalon találhatóak. A kiállítás megtekintése ingyenes.

Internetes forrás

URL1: <https://www.youtube.com/watch?v=kTHVyelcbkQ>

RECENZIÓK

drogkutató
intézet

ISKOLÁK ÉS DROGOK: EGÉSZSÉGÜGYI ÉS TÁRSADALMI VÁLASZOK

EMCDDA recenzió

HUMLI VIKTÓRIA

Egy igen fontos tényező, amely befolyásolhatja a kábítószer-használatot, a használattal kapcsolatos problémákat és a megfelelő válaszreakciók kiválasztását, az a környezet, amelyben a fogyasztás történik. Legújabb EMCDDA recenziónk az iskolai szerhasználattal, illetve a szerhasználat iskolában megjelenő problémáival foglalkozik.

Ez a minikalauz átfogó áttekintést ad arról, hogy milyen tényezőket kell figyelembe venni a kábítószerrel kapcsolatos iskolai problémákra adott egészségügyi és szociális válaszok tervezése vagy végrehajtása során. Áttekinti a rendelkezésre álló beavatkozásokat és azok hatékonyságát, valamint figyelembe veszi a politikára és végrehajtásra gyakorolt hatásokat is (URL1).

Áttekintés

Kulcskérdések

A serdülőkor és a fiatal felnőttkor olyan életszakaszok, amelyek gyakran megnövekedett kockázatvállalással és kísérletezéssel járnak, ami magában foglalhatja a szerhasználatot is. Az általános- és felsőoktatás a fiatalok elérésének fontos helyszínei, bár egyes veszélyeztetett alcsoportok nem

feltétlenül vannak itt jelen. Az iskolákban a kábítószerrel kapcsolatos beavatkozások főként a szerhasználat megkezdésének megelőzésére vagy késleltetésére, valamint az egészséges döntéshozatalt és szocializációt támogató készségek fejlesztésére összpontosítanak.

Az iskolák fontos helyszínt biztosíthatnak a veszélyeztetett egyének korai azonosításához is, beleértve a sérülékeny személyiségjegyekkel rendelkező fiatalokat, akik számára igen hasznosak lehetnek azok a célzott beavatkozások, amelyek csökkentik a kábítószer-használati zavarok kialakulását. Az idősebb tanulók és főiskolai/egyetemi hallgatók esetében a kontrollált használat és a fogyasztás csökkentése a beavatkozások fő célja.

Bizonyítékok és válaszok

A kábítószer-használat az iskolai populáció körében általában alacsony, és többnyire a viselkedési problémák és a kockázatkeresés része lehet. A beavatkozásoknak ezért inkább a kockázatos és impulzív viselkedés tágabb meghatározó tényezőivel kell foglalkozniuk, mint a szerhasználat önmagában.

A legtöbb iskolai prevenciós beavatkozás célja, hogy a teljes tanulói közösségre és a tanári karra is hatást gyakoroljon. A jelenlegi, bizonyítékok által alátámasztott intézkedések közé tartoznak:

- univerzális prevenciós programok, amelyek a szociális kompetenciák, az elutasítási készségek és az egészséges döntéshozatali képességek fejlesztésére összpontosítanak;
- a szerhasználattal kapcsolatos iskolai rendelkezések;
- a tanulást elősegítő, védő és gondoskodó oktatási környezet kialakítását célzó beavatkozások, amely

egyértelmű szabályokat állapít meg a szerhasználattal kapcsolatban.

További hasznos megközelítés lehet még a szülőket bevonó rendezvények szervezése, valamint a kortársaktól a kortársaknak szóló megközelítések alkalmazása.

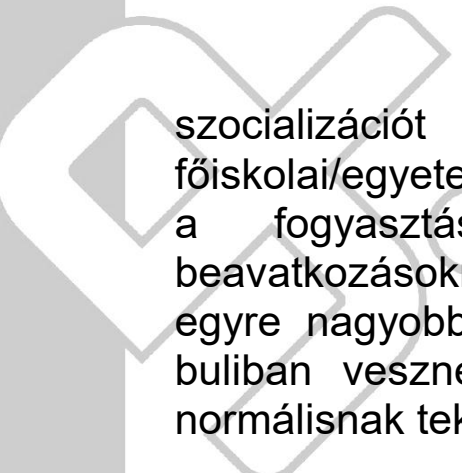
Európai kép

Az európai országokban a kábítószer-használat megelőzését célzó iskolai alapú intervenciók köre mind az alátámasztó bizonyítékok, mind pedig az ellátás szintje tekintetében eltérőek. A bizonyítottan hatékony beavatkozások közül a dohányzási tilalmat és a kábítószer-használattal kapcsolatos iskolai szabályokat az országok többségében alkalmazzák. Ugyanakkor széles körben beszámoltak a csak tájékoztatásra irányuló beavatkozásokról is, amelyek nem bizonyultak hatékonyak a kábítószer-használat csökkentésében.

A kábítószer-használattal és az iskolákkal kapcsolatos legfontosabb kérdések

A serdülőkor és a fiatal felnőttkor olyan életszakasz, amely gyakran kockázatkereséssel és kísérletezéssel jár, beleértve a szerhasználatot is. Ebben az összefüggésben az általános-, közép- és főiskolák/egyetemek kiemelten fontos helyszínek a fiatalok elérésében. Lehetőséget nyújthatnak a veszélyeztetett személyek azonosítására és bevonására is, mint például a sérülékeny személyiségjegyekkel (például gyenge impulzuskontrollal) rendelkező fiatalok és az iskolát kerülők, akiknél fokozottan fennáll a kábítószer-használat kialakulásának kockázata.

Az általános-, és középiskolákban a fő hangsúly a szerhasználat megkezdésének megelőzésére vagy késleltetésére, valamint a fiatalok személyes és szociális készségeinek fejlesztésére fókuszálódik. A programok további célja, hogy általánosságban támogassák az egészséges

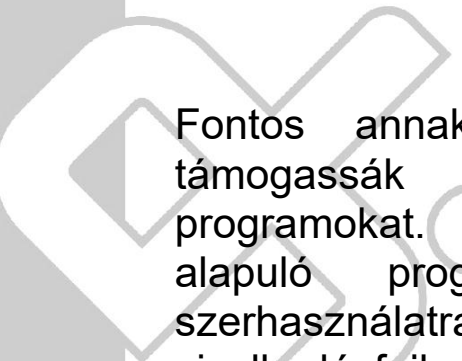

szocializációt és döntéshozatalt. Az idősebb diákok és főiskolai/egyetemi hallgatók esetében a kontrollált használat és a fogyasztás de-eszkalációja fontos célpontja a beavatkozásoknak egy olyan időszakban, amikor a fiatalok egyre nagyobb önállóságra tesznek szert, valószínűleg több buliban vesznek részt, és a fokozott alkoholfogyasztást is normálisnak tekinthetik.

Válaszok és eredmények az iskolai szerhasználatra

Az iskolai populációban a kábítószer-használat általában alacsony, ez a viselkedési problémák és a kockázatvállalás része lehet. Ezért itt minden intézkedésnek leginkább az ezzel kapcsolatos általános viselkedésformák meghatározó tényezőivel kell foglalkoznia, semmint a kábítószer-használattal önmagában. Hasonlóképpen, az oktatási rendszerek nagyobb valószínűséggel támogatják a megelőzési programokat, szabályokat és beavatkozásokat, ha azok a kábítószer-használat csökkentése mellett, visszaszorítják az erőszak és a bullying szintjét, növelik a tanulási és tanulmányi eredményeket, és jobb iskolai légkört teremtenek.

A kábítószer-prevenциót gyakran az iskolákban végzik, mivel az oktatási intézmények egyedülálló módon érik el a fiatalokat egy kritikus fejlődési szakaszban. A prevenció beavatkozásainak célja jellemzően az, hogy az egész tanulói közösségre és a tanárookra/oktatókra is hatást gyakoroljanak. Az ilyen kezdeményezések közé tartozhatnak a bizonyítékokon alapuló univerzális megelőzési programok, amelyek a szociális kompetenciák és a visszautasítási készségek, valamint az egészséges döntéshozatali képességek fejlesztésére és a kábítószer-használattal kapcsolatos normatív tévképzetek korrigálására összpontosítanak. E terület egyik példája az „Unplugged” program, amelyet már több európai országban pozitívan értékeltek, és amely az életvezetési készségek fejlesztésére és a normatív hiedelmek korrekciójára összpontosít (URL2).

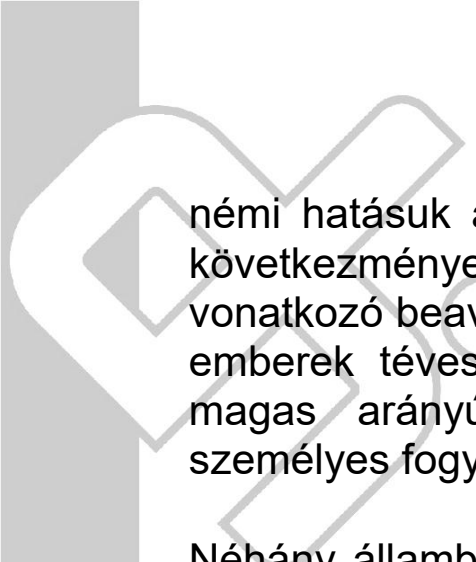

Fontos annak biztosítása, hogy az iskolai irányelvek támogassák a kábítószer-használattal kapcsolatos programokat. Rendelkezésre állnak olyan, bizonyítékokon alapuló programok, amelyek nem kifejezetten a szerhasználatra, hanem a szociális kompetenciára és a viselkedésfejlesztésre összpontosítanak, és ezek bizonyítottan pozitív hatással vannak az impulzuskontrollra, valamint az iskolai tanulási teljesítményre, az osztálytermi légkörre, és hosszabb távon hatással lehetnek a szerhasználatra és a mentális egészségre. Az ilyen kezdeményezések különösen az általános iskolákban lehetnek megfelelőek. Erre példa a „Good Behaviour Game” (URL3).

Számos bizonyíték van arra, hogy az integrált iskolai és egészségnevelési programok pozitív hatásúak. Hasonlóképpen, a családalapú és többkomponensű intervenciók esetében, amelyek a szülői stratégiák fejlesztését célzó tevékenységeket egészségneveléssel és magatartásfejlesztéssel kombinálják, szintén csökkenthetik a fiatalok körében a szerhasználatot.

Más megközelítésekkel kapcsolatban az eredmények kevésbé megbízhatóak, mint például a tanulók számára tanórán kívüli kreatív tevékenységek biztosítása. Míg más bizonyítékok arra utalnak, hogy az iskolákban végzett rövid távú beavatkozások kis mértékben, de pozitív hatással lehetnek az alkoholfogyasztás csökkentésére, ám az továbbra sem világos, hogy a kannabiszfogyasztásra van-e jelentős hatásuk. Nincs elegendő bizonyíték annak értékelésére sem, hogy a kortársak által vezetett intervenciók csökkenthetik-e a fiatalok kannabiszhasználatát.

A főiskolákon és egyetemeken, ahol a nagymértékű alkoholfogyasztást és kábítószer-használatot normálisnak vagy a diákélet fontos részének tekinthetik, a megelőzés középpontjában általában e feltételezések megkérdőjelezése áll. Az ilyen megközelítéseket az Egyesült Államokban meglehetősen széles körben alkalmazzák, és bizonyítottan van

némi hatásuk a káros alkoholfogyasztási magatartásra, bár a következmények általában csekélyek. A társadalmi normákra vonatkozó beavatkozások azon a feltevésen alapulnak, hogy az emberek téves elképzelései a társaik körében tapasztalható magas arányú szerhasználatról összefüggnek a fokozott személyes fogyasztással.

Néhány államban az iskolákban is végezhetnek drogtesteket. Ezekben az országokban azt feltételezik, hogy a drogtestek végzése visszatartó erővel hat a kábítószer-fogyasztásra. Ezt az állítást azonban nem támasztja alá semmilyen bizonyíték, és ez a gyakorlat Európában nem túl gyakori. A kritikusok rámutatnak arra is, hogy az iskolai drogtestelés a tanulók magánéletének megsértése, az iskola részéről a bizalom hiányát jelzi, és a kábítószer-fogyasztással kapcsolatos kockázatok növekedéséhez vezethet. Nem létezik olyan bevált gyakorlat sem, amely megmutatná, hogy mely eljárások a leghatékonyabbak a pozitív eredményt mutató tanulók nyomon követése és támogatása terén. Ezért ez jelenleg nem ajánlott beavatkozás.

Európai kép: beavatkozások elérhetősége a kábítószerrel kapcsolatos problémák és az iskolák esetében

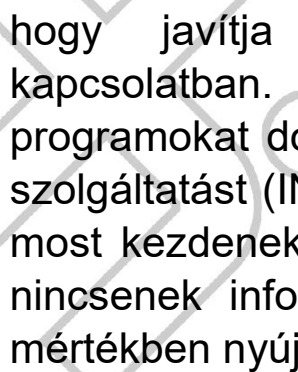
Az európai országokban a kábítószer-fogyasztás megelőzésére alkalmazott iskolai alapú intervenciók köre mind az alátámasztó bizonyítékok, mind a kínálat szintje tekintetében eltérő. Az egyes országokban a különböző típusú beavatkozásokra vonatkozóan bejelentett ellátási szintek szakértői értékelése azt mutatja, hogy az iskolai dohányzási tilalmakat a legtöbb országban teljes mértékben végrehajtják. A kábítószer-használattal kapcsolatos iskolai szabályozásokat Európa legtöbb országában teljes mértékben vagy széles körben kidolgozták, míg a személyes és szociális készségek fejlesztésére irányuló beavatkozások kevésbé elterjedtek.

Jelentős számú ország számol be teljes vagy széles körű intervenciós rendelkezésekről, azonban ezek eredményei nem kellőképpen tisztázottak. A jelentések körülbelül kétharmada számol be olyan rendelkezésekről, amelyek kizárólag tájékoztatásra irányuló programokat foglalnak magukban, egyharmaduk pedig a törvény képviselőinek látogatásáról szól. Bár ritkán, de néhány európai országban iskolai drogtesteket is alkalmaznak. Megjegyzendő, hogy az intervenció mibenléte országonként nagyon eltérő lehet.

Azon egyéb programok, amelyeknek ismerjük az eredményét, pl. a kortársak közötti programok, nem túl gyakoriak. A kreatív tanórán kívüli tevékenységek és a szülőknek szóló rendezvények gyakrabban fordulnak elő, és a legtöbb ország beszámol valamilyen szintű szolgáltatásról ezek közül.

Néhány iskolában korai felismerési beavatkozásokat alkalmaznak, amelyek gyakran a kábítószer-használó számára, vagy a kábítószer-használat magas kockázatának kitett fiatalok számára nyújtott tanácsadáson alapulnak. Erre példa a kanadai „Preventure” program, amelyet pozitívan értékelték, és amelyet Csehországban és Hollandiában is alkalmaznak (URL4).

A társadalmi normákra vonatkozó beavatkozások azon az alapfeltevésen alapulnak, hogy a kortársak körében a szerhasználat magas arányáról alkotott téves vélekedések a fokozott személyes szerhasználattal függenek össze. Egy nemzetközi kutatási projekt (SNIPE, Social norms intervention for the prevention of polydrug use) hét európai országban vizsgálta, hogy ez a helyzet valóban fennáll-e. A tanulmány megállapította, hogy sok a téves elképzelés a szerhasználat tekintetében: egy sor kábítószer (kannabisz, kokain, ecstasy, amfetaminok, hallucinogének, szintetikus kannabinoidok és inhalálószer), valamint a nem orvosi rendelvényre kapható stimulánsok (pl. a Ritalint azért használják, mert úgy gondolják,

hogyan javítja a kognitív teljesítményt) fogyasztásával kapcsolatban. Európában jelenleg normákon alapuló programokat dolgoznak ki és tesztelnek, köztük egy webalapú szolgáltatást (INSIST), amelyet sikeres kísérleti fázist követően most kezdenek bevezetni Németországban. Jelenleg azonban nincsenek információk arról, hogy a felsőoktatásban milyen mértékben nyújtanak kábítószerrel kapcsolatos intervenciókat.

Xchange megelőzési nyilvántartás

Az „Xchange” egy bizonyítékokon alapuló megelőzési programok online nyilvántartására szolgáló adatbázis (URL5). Olyan beavatkozásokat mutat be, amelyekről európai értékelő tanulmányok bizonyították, hogy ígéretes eredményeket hoztak a szerhasználattal kapcsolatban. A programok hatékonyságára vonatkozó adatok szolgáltatásán túl a nyilvántartás - amely az EMCDDA „Best practice” portálon érhető el (URL6) - információkat nyújt az egyes európai országokban e programokat végrehajtó szakemberek tapasztalatairól is. Ez lehetővé teszi a döntéshozók számára, hogy felmérjék, mennyire könnyen megvalósíthatók a programok a különböző társadalmi, kulturális és szervezeti kontextusokban. Segíti továbbá a prevenció szakembereket abban, hogy tanuljanak egymástól és e programokról tapasztalatot cseréljenek.

A kábítószer-fogyasztás megelőzésére irányuló hatékony iskolai beavatkozásokra példa az „Unplugged” és a „Sobre Canyes i Petes” program. Az „Unplugged” program előnyösnek bizonyult az alkohol, a dohány és a tiltott kábítószerek serdülőkori használatának megelőzésében. Ez egy olyan iskolai program, amely a kritikus gondolkodásra, a döntéshozatalra, a problémamegoldásra, a kreatív gondolkodásra, a hatékony kommunikációra, az interperszonális kapcsolati készségekre, az önismeretre, az empátiára, az érzelmekkel és a stresszel való megbirkózásra, a normatív meggyőződésekre és a kábítószeres káros egészségügyi hatásaira vonatkozó ismereteket összpontosító elemeket tartalmaz.

A „Sobre Canyes i Petes” program egy univerzális, iskolai alapú beavatkozás, amelyről megállapították, hogy potenciálisan hasznos lehet annak megelőzésében, hogy a serdülők a kannabisz nem, vagy csak szórványosan történő használatáról a rendszeres kannabiszhasználat felé haladjanak. A tevékenységek közé tartozik a kannabiszhasználattal kapcsolatos tájékoztatás, a kannabiszhasználat kockázatainak és következményeinek megvitatása, valamint a kannabiszkínálat visszautasítására vonatkozó készségfejlesztés. Van egy családi komponens is, amelynek keretében a szülők útmutatást kapnak arról, hogyan beszéljenek a kannabiszról gyermekeikkel (URL7).

A szabályozás és azok alkalmazásának következményei

Alapvetések

- A serdülőkor és a fiatal felnőttkor olyan életszakasz, amely kockázatvállalással és kísérletezéssel jár, és amely magában foglalhatja a szerhasználatot is. Az oktatási intézményeknek kulcs szerepük van a célzott beavatkozások szempontjából veszélyeztetett személyek azonosításában.
- Az oktatási rendszereknek lehetővé kell tenni, hogy az iskolák és főiskolák bizonyítékokon alapuló megelőzési programokat biztosítsanak és megfelelő rendelkezéseket vezessenek be a kábítószer-használat kezelésére. Ezeknek nemcsak a kábítószer-használat csökkentésére kell irányulniuk, hanem az erőszak és a zaklatás előfordulásának mérséklésére, a tanulás javítására, a jobb tanulmányi eredmények előmozdítására és a kellemesebb iskolai légkör megteremtésére is.
- A politikai döntéshozók, az iskolai igazgatás és a szülők körében gyakran népszerűek azok a prevenciós

megközelítések, amelyeknek a hasznára nincs bizonyíték, de egyre több beavatkozás bizonyítottan működik, és ezeket kell előnyben részesíteni.

Lehetőségek

- Az iskolák fontos elérési pontok a serdülőkorúakhoz és a szüleikhez.
- Az erőforrások hatékonyabb felhasználását jelentené, ha olyan rendszereket hoznának létre, amelyek az oktatási intézményeket arra ösztönzik vagy kötelezik, hogy a hatástalan megközelítések helyett bizonyítékokkal alátámasztott beavatkozásokat hajtsanak végre.
- Biztosítani kell a fenti szolgáltatásokhoz szükséges támogatásokat.

Hiányosságok

A felsőoktatásban folyó hatékony programokra vonatkozó bizonyítékok nagyon korlátozottak, de a fiatalok életének ez a szakasza a kábítószer-fogyasztás magas kockázatával jár, ezért megfelelő programokra van szükség ebben a környezetben.

Források

URL1: https://www.emcdda.europa.eu/publications/mini-guides/schools-and-drugs-health-and-social-responses_en

URL2: https://www.emcdda.europa.eu/best-practice/xchange/unplugged_en

URL3: https://www.emcdda.europa.eu/best-practice/xchange/good-behaviour-game_en

URL4: https://www.emcdda.europa.eu/best-practice/xchange/personality-targeted-substance-misuse-intervention-preventure_en

URL5: <https://www.emcdda.europa.eu/best-practice/xchange>

URL6: https://www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

URL7: https://www.emcdda.europa.eu/best-practice/xchange/sobre-canyes-i-petes_en

